

د بنوونکي لارښود

د هوپو د کتابونو له سلسلې څخه د ګټه اخيستني لپاره په ټولکي کې

دوهم کتاب

هغه زمری چې حان يې په او بو کې ولیده

ليكونکي: ادریس شاه

ليكونکي:

ډاکتر دینیس نیسل

د لوړنیو زده کرو رئیس

د هوپو کتابونه

د نورو معلوما ت لپاره د هوپو کتابونه
داورې دلو مواد او د بسونکي لارښود لپاره
لطفاً ارتباط ونېسي:

د ختیج بیا رغونې موسسه (کور)
پی او بکس نمبر ۵۷۰۴ کابل

د تیلفون شمېره

۰۹۳(۰) ۷۸۵۲۰۶۴۴۳

www.hoopoekids.com

kor.pubs@yahoo.com

چاپونکي

د ختیج بیا رغونې اداره (کور)
په ملګرتبا د
د هوپو کتابونه

پوسټ بکس نمبر ۱۷۶، لوں آلتوس، کلیفورنیا ۹۴۰۲۳ د امریکا متحده ایالتونه

هوپو کتابونه د انسانی علومو د مطالعاتو انسټیتوت (ISHK)
لخوا چاپېږي چې د امریکا د متحده ایالتونو یوه ناګتندویه اداره ده.

طباعتي حقوق Copyright © 2011 د انسانی علومو د مطالعاتو په انسټیتوت پوري اړه لري
هغه زمرۍ چې سخان بې په اوږو کې ولیده د کتاب Copyright © 2006 د متن د چاپ حق ادریس شاه ته خوندي دی
هغه زمرۍ چې سخان بې په اوږو کې ولیده د انځورونو Copyright © 2006 د چاپ حق انگریز روډریگیز ته خوندي دی

کله چې تاسې ته کتاب ورسېد...

دلته په دې لارښود کې ډېر مهم فعالیتونه دی چې تاسې بې یوازې په کتاب ترسره کولای شئ.

کله چې دا کتاب ټولکي ته د چمتو کېدو لپاره ولوي، تاسې هغه فعالیتونه غوره کړئ کوم چې تاسې بې ستاسي سره د شته موادو په وسیله تر سره کولای شئ.

لر لیک د عنوانونو فهرست

1.....	د هوپو د کتابونو د لری پېژندنه
1.....	د دی کیسی موهه
2.....	دا لارښود خنګه له تاسی سره مرسته کولای شي
3.....	په ټولکي کي د کیسو د کارولو لپاره درسي پلانونه هغه زمری چي ځان بی په اوږو کي ولیده د کیسی درسي پلان
4.....	لومړۍ ورڅه د کیسی لومړۍ لوستنه
7.....	دوهمه ورڅه د کیسی دوهمه لوستنه
10.....	د لوستنيزو او ليکنيزو مهارتونو لوراواي - دوهمه ورڅه
10.....	د لوستنيزې لپاره د الفاظو د زېرمې پراختیا
13.....	درېمې ورڅه د کیسی درېمې لوستنه
16.....	د لوستنيزو او ليکنيزو مهارتونو لوراواي - درېمې ورڅه
16.....	په کلمو کي د توريو د شکلونو لوستنه خلورمه پنځمه، او شېړمه ورڅه نوري صنفي کړنې
18.....	کښنه(رسم) او نکل کول
19.....	د کیسی په اړه ليکنه
20.....	په لړ غږ د کیسی لوستل
21.....	په ځانګړې وزم او ادا لوستنه
22.....	د نندارې (تمیل) په بنه د کیسی وړاندې کول
24.....	له کورنې سره د کیسی شريکول
24.....	له کورونو د کیسو راټولول همداراز په دې لارښود کې
	دې و ساده کتاب د جوړولو لارښوونه
	د زده کوونکو د پرمختګ د ارزونې چارت
	د ټولکي د پرمختګا د ارزونې چارت

آغلي ډاکټر ډينس نیسل د انساني علومو د مطالعاتو په انسټیتوټ د لومړنیو زده کړو روئیس او هغه پر اغېزمن تدریس ورکشاپونه او سیمنارونه دایروې. نوموري د ګنو بنوونیزه سلاکاره او آسانګره پاتې شوي. دغه راز د تدریس د میتودونو په اړه د ۱۰ کتابونو، او د سوادزده کړې په اړه د ګنو مقالو لیکواله ده، او په دې سربېره د "خوانو ذهنونو د راوېښونې" او "Awakening Young Minds" د زده کړه یېزو کتابونو سمونګره هم ده.

د هوپو د کتابونو د سلسلې پېژندنه

د غه کيسی له پېړيو پېړيو راهيسي په افغانستان او منځني آسيا کي د خلکو پر ژبو دي. بنايې تاسي، يا ستاسي د کورني کوم غري به، له یوي يا دوو دغه دول کيسو سره له وړاندي بلد یاست. دا کيسی یوازې د تفريح لپاره نه دي، بلکې داسي کښل (طرحه) شوي چې له موره تاسي سره د خپلو ځانونو او خپلي نړۍ په پېژندلو کې مرسته کوي. کله چې بنوونځي کم وي، له نکلونو څخه د زده کړي د وسيلي په توګه کار اخلو.

د پغمان او سېدونکي ادریس شاه، پوره دېرش کاله عمر له دې فرهنگي میراث څخه د لویانو او ماشومانو لپاره د کيسو په راتبولولو، غوراوي، او ژبایلو تېر کړي دي. هغه د هوپو د کيسو د لړي ليکوال دي. دغه کيسی اوس په ټوله نړۍ کې خلک لولي او خوبنوي يې.

ماشومان له دې کيسو څخه د خپلي پوهې د کچې او وس مطابق کته اخلي. بنايې ماشوم په سر کې د کيسی له یوازې یوې څېړې یا پېښې سره بلد شي، او بنايې تر ټولو خرګنده معنا یې درک کړاي شي، خوله هرڅل لوستلو سره تري نورڅه زده کوي، او ورو ورو ورڅخه نوري معناګاناني، نظرېي او بصيرتونه لاس ته راويري.

د دې کيسو په تکاري او رېدلو ماشومان له خپل ژوند سره بلدیا زده کوي، او په بېلاپيلو حالاتو کې د خلکو د سوچ او غېرګون په اړه فکر کولو ته مجبوريږي. دغه نکلونه له ماشومانو سره د سوچ او کار د اغېزمنو او ناغېزمنو بېو او طریقو ترمنځ په توپیر کولو کې مرسته کوي. دغه کيسی ماشومانو ته په ځان باور، پر غیرمنطقې وېرو (دارونو) د برلاسي ورتیا، او د تاوتریخواليزې (متشدده) مقابلي پر ځای د سوله یېز تفاهم خپلولو د لارو چارو پر شمول نوري ډېري غوره بېلکې وربنېي.

د دې کيسو موخته

تاسي به په ټولکېو کې د هوپو د کيسو په کارولو سره ګنځي لاسته راوړنې ولرئ. تاسي به:

- زده کوونکي وه څوی چې د افغانستان د شتمن کلتور په قدر پوه او خوند تري واخلي کوم چې یو نسل نه بل نسل ته پاتې دي
- ماشومان دې ته وه څوی چې د افغانستان د نکلونو، چې له پېښتونو (نسلونو) راهيسي د خلکو پر ژبو دي، قدر وکړي، او خوند تري واخلي؛
- د کيسې ژبني جوړښتونه او کلمې داسي و کاروئ چې له ماشومانو سره به د ژې په اغېزمنه کارونه کې مرسته وکړي؛
- ماشومانو ته د دې فرصت ور کړئ چې د کيسې د مطالبو په اړه داسي فکر و کړي چې د هغوي د ژوند په بداينه کې ورسره مرسته و کړي؛

- د دې ادبی توپو د ګډي لوستني له لاري له زده کوونکيو سره خپلې اړيکې غښتلي کړي؛
- ماشومانو ته داسي لاري وروښا ياست چې کيسې له خپلو کورنیو سره ګډي کړي؛
- زده کوونکي به پخپله قصه ويونکي شي، او د افغانستان د قصې ويلو دود به بیا راژوندی کړي.

دا لارښود خنګه له تاسې سره مرسته کولای شي

ویل، لوستل، لیکل او فکر کول ټول یو د بل سره تړلي دي. موبایل د زده کوونکو سره مرسته وکړو چې دا هر مهارت په دوي کې وده وکړي چې په نتیجه کې دوي بنه لیکونکي او لوستونکي شي.

چون د زده کړي په خینو برخو کې د حفظ کولو له پاره خای شته، کله چې زده کوونکي د معلوماتو له پاره د حفظ کولو طریقه استعمالوی دوي ته اکثراً دې زمينه نه وي برابره چې د دې تول بهير په اړه فکر وکړي چې دوي ګنې حفظ کوي. زده کوونکو ته د دې درس ورکول چې وراندوينه وکړاي شي، د داسي سوالونو پونښته او خواب چې کوم سم خواب و نه لري، له دوي سره مرسته کوي چې زده کړي او د لوږي سوېي فکر کولو مهارت سره یې مينه پیدا شي لکه جدي، منطقې، تحليلي، استنباطي او مقاييسوي فکرونه. زده کوونکي هخوي چې خپل فکر خر ګند کړي او په قصه مباحثه کول د دوي فکر تبنه کوي او له دوي سره مرسته کوي چې ولولي او ولیکي.

دا قصې د پېريو لرغونتوب لري چې له یو کس ته له نسلونو په ټول افغانستان کې تکرار شوي دي. په دې طریقه، د پوهې او تکرار له لاري، د دوي تازه بصیرت هشول کېږي او د خلکو په وراندي فکر کولو کې یې انعطاف رامنځ ته کېږي. د دې پخوانيو قصو په ويلو او زموږ د قصې ويلو غني دود د درلودلو له کبله به موبایل ټول مستفيد شو. دا لارښود، د هوپو د کيسو د لپري د یو کيسې د صنفي استعمال لپاره تاسې ته کام په کام درسي پلاتونه در کوي. که لاندې ټکي په پام کې وساتې نو زده کوونکي به له دې کيسو خخه دېر خه ترلاسه کړي:

- د دې لپاره چې زده کوونکي له کيسې سره بلد شي، او پخپله د کيسې تر لوستلو وراندي د هغې پر معناګانو پوه شي، هغوي باید دا کيسې خو خو خله واوري. دا لارښود به زده کوونکيو ته د کيسې د لوستلو، بیا پر هغوي د کيسې د لوستلو، او بالآخره، د زده کوونکيو ترمنځ په خپلو کې د کيسو د لوستلو په اړه خینو مهمو ټکيو ته ستاسي پام ور واړوي.
- زده کوونکي به هله په دې کيسه بنه پوه شي، او ذهن ته به یې وسپاري چې له تاسې او خپلو نورو تولګيالو سره پري بحث وکړي، او د کيسې پېښو ته له خپلو تجربو سره تراو ورکړي. دا لارښود به په بحث کې د زده کوونکيو د رابسکېلولو (شاملولو) د لارو چارو په اړه مشوري درکړي، چې زده کوونکي په خپل تعیير هغه معناګانې بيان کړاي شي چې کيسې یې د دوي لپاره لري.
- زده کوونکي به هغه وخت له کيسو بنه خوند واخیستلای شي چې په زړه پوري توګه د کيسو پېښو ته غږ ګون وښي، لکه دا چې د کيسې صحني رسم کړي، کيسه بل چا ته ووايې، د کيسې صحني تمیل کړي، او د کيسې په اړه لیکنې وکړي. دا لارښود به د هغه خوندورو فعالیتونو د اجراء په اړه، چې له کيسې سره تراو لري، معلومات درکړي.

- زده کونکی له دی کیسو خخه بپلابیل لوستنیز اوژبني مهارتونه زده کوي، چي له هغوي سره د هغوي د سواد په لوړاوی کې مرسته کوي. دا لارښود به د لوستنیز او لیکنیزو او مهارتونو د بنوونی په اړه معلومات درکړي. څینې فعالیتونه له نورو خخه ډیر پرمختللي دي. تاسې هغه فعالیتونه غوره کولای شئ کوم چې ستاسي د زده کونکو لپاره ډیر مناسب وي.
- که شاګردان هغه خه چې زده کوي، له څللو کورنيو سره شريک کړي، نو له کيسې به لا ډېر خوند واخلي. دا لارښود به د ماشومانو لخوا له کورنيو سره د زده کړو او کیسو د شريکولو لاري چاري در وښي.

اندازه کول او ارزونه

د بنوونکي په صفت، تاسې به ضرورت ولرئ چې د هر مهارت په اړه چې تاسې ورته درس ورکوي، د هر زده کونکي پرمختگ اندازه او وارزوئ. د انکشاف یا پرمختگ چارتونه به له تاسې سره مرسته و کړي چې دا داسي وکړي. د دی لارښود په اخر کې څینې چارتونه شته دی چې تاسې ېې د زده کونکو د پرمختگ د ثباتولو لپاره له سره جوړولای شئ: یو د زده کونکو د پرمختگ د ارزونې چارت چې تاسې به ورته د هر زده کونکي لپاره ضرورت ولرئ، یو د تولکي د پرمختگ د ارزونې چارت چې تاسې سره به مرسته و کړي چې د ټول تولکي پرمختگ په کې ثبت کړي. په لارښود کې د هر فعالیت وروسته، د مهارت د پرمختگ د اندازه کولو د نمرۍ ورکولو آله هم شته چې ستاسي سره مرسته کوي چې د زده کونکو پرمختگ و تاکي یا یې اندازه کړي.

په دې چارتونو کار کول داسي دی لکه تاسې چې زده کونکي هڅوئ چې په صنفي فعالیتونو کې برخمن شي، او څان ډاډه کړي چې د هر فعالیت د بشپړولو په پاي کې د ورځي په اخر کې دا چارت د هر زده کونکي لپاره ډک کړي. نو په دې ډول به تاسې هغه زده کونکي چې نوري مرستي او هخونې ته اړه لري و پېژنې. دا د پرمختگ چارتونه د کتاب او د ټولو فعالیتونو د بشپړيدو پورې له څان سره په یو خوندي څای کې وساتي.

کله چې تاسې او زده کونکو مو د دې کتاب استعمال بشپړ کړ، د هر زده کونکي په پرمختگ مرور و کړي، د هغوي معلومات له پرمختگ چارت خخه د ارزونې راپور ته کوم چې خپل ریس ته استوئ، منتقل کړي.

په تولکي کې د کیسو د کارولو لپاره درسي پلانونه

لاندنې ګام په ګام وېشلي درسي پلانونه د ورڅو پر اساس تنظيم شوي، داسي چې "لومړۍ ورڅ" یې هماګه ورڅ وي چې کيسه صنف ته ور پېژنې. تاسې بايد، که ممکنه وي، د اړوند درسي پلان ټول ګامونه، پر اړوند ورڅ په صنف کې پلي کړي. دا به غوره وي چې پلانونه په ترتیب پلي کړي (لومړۍ ورڅ، دوهمه ورڅ، درېيمه ورڅ او...)، خو لازمه نه ده چې هره ورڅ د کتاب له مخې کار و کړي. د مثال په توګه، د دوهمه ورڅي پلان بنائي تر لومړۍ ورڅي یوه ورڅ وروسته و کاروئ، او بنائي یوه یا دوه ورڅي وروسته ېې و کاروئ. په دوهمه او درېيمه ورڅ د لغاتونو فعالیتونه بايد په خو نورو ورڅو کې هم اجرا شي یا تاسې به ضرورت و نه لرئ چې په ډېر پرمختللو تولکي کې د لغاتونو درس ورکړي. تاسې بنائي د درس لپاره د تياري په منظور د څینې کارونو ترسره کولو ته اړتیا ولرئ.

درسي پلان- لومرۍ ورخ

د یوه درس تر تدریس یوه یا دوه ورځي وړاندې درسي پلان ولولی، چې د پلان پر مرحلو او ګامونو پوه شی. تر "د درس لپاره تیاري" سرليک لاندې مشورې ولولی، چې د اړینو تیاريانيو په هکله معلومات ترلاسه کړئ.

درسي پلان

هغه زمرۍ چې حان یې په اوبوکې ولیده

لومرۍ ورخ: د کيسې لومرۍ لوستنه

دا لوست باید پرلپسي ۳۰ تر ۴۰ دقیقي وخت واخلي.

د درس لپاره تیاري

• صنف ته تر راتک وړاندې، له خان سره په لوړ غږ د کيسې لوستنه تمرين کړئ، چې وروسته بیا په کيسه پوهېدلې یاست، او په صنف کې یې روانه ولوستلای شي. کيسه په څانګړي وزم او ادا ولولی! کوبنښ وکړئ چې د مختلفو کرکترونو لپاره مختلف آوازونه استعمال کړئ. کله چې کيسه په بنه طريقه لوی نو په حقیقت کې زده کوونکيو ته دا بنیاست چې کيسه بیا په خپل وار څنګه ولولی.

• د کيسې تر لوستلو وړاندې، په کيسه کې درې یا خلور داسي ځایونه په نښه کړئ چې هله وقفه وکړئ، او شاګردانو ته د دې فرصت ورکړئ چې د کيسې د راتلونکیو پېښو وړاندوينه (بیشینې) وکړي. له زده کوونکیو د داسي وړاندوينو غوبنتنه (په داسي حال کې چې نه پوهېږي چې وړاندې به خه کېږي)، د هغوي د سوچ کولو د وړتیا د لوړاوې یوه دېره بنه لاره ده. دغه راز، دا چاره د هغوي د کيسې اور بدنه هدف روښانه کوي. د هغوي هدف دادی چې پوه شي چې آيا وړاندوينې یې سمې دي، او که ناسمي! د کيسې په منځ کې د وقفي لپاره بنه ځای هماغه دی چې هله د راتلونکې پېښې په اړه تلوسه (اضطراب) موجود وي.

د کيسې د لومرۍ لوستني کړنې (فعاليتونه)

۱. کتاب داسي پورته ونیسې چې شاګردان یې پوبن ولیدلای شي. د دې لپاره چې شاګردان د کتاب پوبن له نېړدي ولیدلای شي، کولای شي د شاګردانو ترمنځ تک راتک وکړئ. د کتاب له بنودلو سره یوځای، کتاب ور وېژنې، او د کيسې او لیکوال په اړه یې لې خه معلومات ورکړئ. داسي خه ووایاست:

دا کيسې له کلونو کلونو راهیسې په افغانستان کې ویل شوې ده. ځینې خلک ورته "ښوونیزه کيسې" وايې، ځکه چې تاسې د دې کيسې په لوستلو، او د هغې په اړه په فکر کولو سره، چې مورې یې دلته

درسي پلان- لومړۍ ورځ

کوو، د څان او نورو په اړه څه زده کولای شو. د دې کیسي ګنجي نسخې موجود دي دي. د دې نسخې لیکوال ادریس شاه دي. هغه د پغمان ولسوالۍ یو پوه سپړی وو. هغه په خپل ژوند کې، د لویانو او وروکیو (کوچنیانو یا ماشومانو) لپاره ګښ کتابونه لیکلې.

اوسم زه تاسی ته کیسه لولم. نېټه غوره ونیسي، او زما له لوستلو سره یوڅای انځورونو ته هم ګورئ. زه به کله کله وقfe کوم، او له تاسی به پونته کوم چې تاسی څه فکر کوي وړاندې به څه وشي!

نبایي تاسی په داده توګه ونه پوهېږي چې وړاندې به څه کېږي، خو تاسی کولای شئ د کیسي اوږدلي برخې ته په ګتنې سره یوڅه و انځير (له څانه یو څه ووايast). نېټه غوره ونیسي، چې بیا وروسته د پاتسي کیسي په اړه نېټي انځېرنې وکړاي شئ!

کله چې لوستنه پای ته ورسوم، انځورونه به بیا در وښیم، او تاسی به راته ووايast چې له کیسي موڅه په یاد پاتني شول.

اوسم رائج چې د کیسي ویل پیل کړو...

۲. کتاب پرانیزی، او مخ یې زده کوونکیو ته ور واړوئ، ترڅو د لوست د دایري ټول زده کوونکی ستاسی له لوستلو سره یوڅای پر پابو باندې انځورونه ولیدلای شي. کیسه ورو ورو او په وزم او ادا لولی، او د پانې تر اړولو وړاندې لړه وقfe کوي، چې زده کوونکیو ته د اوږدلې برخې په اړه د فکر کولو، او انځورونو د لیدلو فرصت ورکړئ. کولای شي په ټولکې کې وکړئ را وکړئ، چې شاګردانو ته له نېړدې څخه د انځورونو لیدلو فرصت ورکړئ.

۳. هرڅل چې له زده کوونکیو څخه د وړاندوينو د اوږدلو لپاره وقfe کوي نو لاندې پونته وکړئ:

څه فکر کوي چې په کیسه کې به وړاندې څه وشي؟

ولې فکر کوي داسې به وشي؟ د کیسي کومه برخه په دې دلالت کوي چې داسې به وشي؟

لکه د پېلکې په توګه، په پېل کې شیر زمری وايی "زه به ولاړ شم او له ډنډه به او به وختنم"، زده کوونکی پونته: تاسی څه فکر کوي، چې وروسته به څه وشي؟ څه فکر کوي لدې وروسته څه کېږي؟ څه فکر کوي کله چې زمری ډنډه ته او بو خښبلو له ولاړ شي نو څه به وشي؟ کله چې زده کوونکو د هغوي نظر څرګند کړ، پونته وکړئ: تاسې ولې داسې فکر کوي؟

زده کوونکيو ته وواياست چي د تولو ورلاندويني سمي دي، خكه چي هغوي بنه فكر کري، او دا چي د راتلونكيو پېښو په اړه د هغوي د ورلاندوينو اختلاف پر خاي خبره ده. له بېلابلو زده کوونکيو غوبښته و کري چي ورلاندويني و کري. کله چي يو زده کوونکي يو نظر ورلاندي کوي، نو له نورو زده کوونکيو پوبښته و کري چي آيا دا نظر سم دي، او که ناسم، او له هغوي خخه دليل هم وغواړئ. زده کوونکي د بحث لپاره د نظریاتو ورلاندي کولو ته وهځوئ. د دي لپاره چي ګنيو زده کوونکيو ته د ورلاندوينو فرستت ورکري، او تولکيوال بنه بحث و کړاي شي، خبرو اترو ته کافي وخت ورکري. او بيا د راتلونكيو تم- تکيو(وقفه څایونو) پر لور لوست ته دوام ورکري.

۴. کله چي کيسه پاي ته ورسوي، زده کوونکيو ته د اورپدلو او د پېښو د ورلاندوينو شاباسي ورکري او هغوي ته وواياست چي اوس باید هغوي د کيسې بیاکته و کري. کتاب بیا پرانيزۍ، کيسه پيل کري، او لوړ یې ونیسي چي زده کوونکي بې انځورونه ولیدلای شي. له زده کوونکيو خخه غوبښته و کري چي هغوي لومنيو انځورونو ته وکوري، او ور په ياد کري چي د کيسې په پيل پيل کي خه شوي وو. زده کوونکيو ته د کيسې د ور په زړه کولو لپاره لاندي پوبښتي و کاروئ:

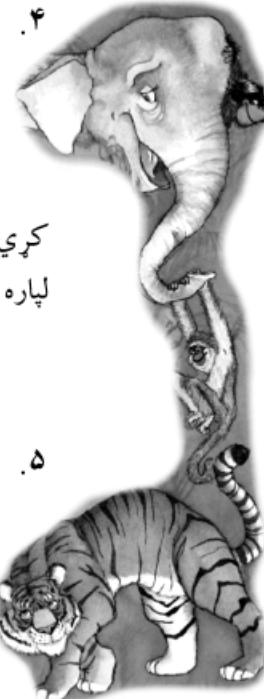
دلته نبودل شوي څېږي څوک دي؟
د کيسې په دي برخه کي خه کېږي؟

۵. بیا د کتاب ورلاندي مخونه را واړوئ او همدغه پوبښني تکرار کري. په همدي توګه، چي له زده کوونکيو غوبښته کوي انځورونو ته په کتهه تېره کيسه ورپه زړه کري، کيسې ته دوام ورکري. هرڅل له یوه نوي زده کوونکي خخه پوبښته کوي، چي هر زده کوونکي د خبرو وار ترلاسه کري. که له زده کوونکيو خخه د کيسې څینې برخې هېږي وي، نو د کيسې هماماغه برخه په خپلوا الفاظو ورياده کري، او یاهماماغه برخه له سره ورته ولولى.

۶. د کيسې په بنه اورپدا، او د کيسې د ډېرې برخې په ياد ساتلو د شاګردانو ستانيه کوي. هغوي ته وواياست چي دا کيسه به په دي نېړدې ورڅو کي یوڅل بیا هم سره ولولى او بحث به ورباندي و کري.

۷. د اخيري فعالیت په توګه، هر زده کوونکي ته کتاب ورکري. له زده کوونکو وغواړئ چي په کتاب نظر تېر کري، او په دقت سره رساميyo ته وکوري، او هلتې بشکاري دونکي خناور او صحني ونوموي. د بېلکي په توګه، د کتاب په لوړيو پانو کي زده کوونکي به څنګل، یېړه، بېړو، پرانګ او نور وویني. د خناورو نومونه په تخته يا په لوړه پانه ولیکي تر خو هره ورڅ د کيسې له پرمختګ سره پدې ليست کي نور نومونه هم ورډېر شي. په کتاب کي د ډېر و خناورو عکسونه شته دي. د نوموني (نوم اینښودلو) فعالیت به زده کوونکيو ته د دي وار ورکري چي انځور په خير وکوري (چي خناور پيدا کري)، او د مختلفو رسم شويو څيزونو نومونه زده کري، چي څینې بې بشائي د هغوي لپاره نا آشنا وي.

له زده کوونکو کتابونه راټول کري او تر هغې یې وساتې چي د تولکي تول فعالیتونه پاي ته ورسېږي. زده کوونکو ته وواياست چي د تولو درسونو د پاي ته رسيدو وروسته به دوى ته خپل کتابونه بېرته ورکړل شي.

د مهارت د پرمختیا (انکشاف) اندازه کول د لومړۍ ورځی لپاره: وړاندوينه کول

د پرمختیا درجه ۱-۴: دا درجې د خپلوزده کوونکو د انکشاف د تاکلو لپاره د زده کوونکو او ټولکې د انکشاف په چارت کې چې د دې لارښوود په اختر کې درکول شوي دي، استعمال کړئ.

درجه ۱: هغه زده کوونکي چې وړاندوينه نه شي کولای، کله چې د وړاندويني غوبښنه تري وشي، اوږدا سې وړاندويني وکړي چې د موجودو معلوماتو سره هیڅ منطقی ارتباط و نه لري.

درجه ۲: هغه زده کوونکي چې د یو منطقی تسلسل په نتیجه کې د موجودو معلوماتو په بنا د وړاندويني توان لري، او د خپلی وړاندويني د تقویه کولو لپاره دليل وړاندي کوي. زده کوونکي شاید او یا شاید هم نه کله چې لولي وړاندوينه په یاد و نه لري او هغه نوي معلومات چې د وړاندويني پوري ارتباط لري و نه پیژنې.

درجه ۳: هغه زده کوونکي چې د یو منطقی تسلسل په نتیجه کې د موجودو معلوماتو په بنا د وړاندويني توان لري، او د خپلی وړاندويني د تقویه کولو لپاره دليل وړاندي کوي، نوي معلومات چې د وړاندويني پوري ارتباط لري پیژنې، او وړاندويني همهغسي ساتي یا یې عياروی.

درجه ۴: هغه زده کوونکي چې دير ذکي دي او په قصه کې موجود معلومات د وړاندويني د جورو لو او توضیح لپاره استعمالوی او د وروستيو معلوماتو په وسیله خپله وړاندوينه همهغسي ساتي او یا یې عياروی.

دوهمه ورځ: د کيسې دوهمه لوستنه

دلته د کيسې د دوهمي لوستني لپاره خيني مشورې بیان شوي. دا لړ کېنې
باید پرلپسي ۳۰ تر ۴۰ دقیقی وخت ونسی.

د لوست لپاره تیاري

- د کيسې د لوستلو تمرین له سره تکرار کړئ، چې دا خل یې په لا اغېزمنه توګه ولوستلاي شي.
- د پنځم ګام د تیاري لپاره کولای شي په پیل کې زده کوونکي په درې کسیزو دلو ووېشی، چې ستاسي د لارښوونو پر مهال زده کوونکي وپوهېږي چې له چا سره خبرې وکړي. له هغوي غوبښنه وکړئ چې له نېړدې ناستو شاګرداوو سره درې کسیزو ډلي جوړي کړي.
- د نهم ګام د تیاري لپاره د خیزونو او خېرو هغه لست، چې په لومړۍ ورځ مو پیل کړي، چمتو وساتي.
- که تاسي غواړئ چې «د لوستني انکشافي لغاتنامي» فعالیت استعمال کړئ، د دې دوهم خل لوستلو وروسته یې نه وخت دی. همدا اوس یې ولولې چې داډه شي چې د دې مراحلو په تعقیب پوه یاست او هغه مواد چې د دې لپاره پکار دی.

د کيسې د دوهمي لوستني کرنې (فعاليتونه)

۱. کتاب لور ونیسی، او له زده کوونکیو د کيسې د سرليک، لیکوال، او د لیکوال د لاسته را ورنو په اړه پونښتني وکړئ.

زده کوونکیو ته وواياست چې بیاهم په بشپړه توجه غور ونیسي، خکه چې، د کيسې له ختمپدا وروسته به بیا هم له هغوي خخه انځورونو ته په کتنې، د کيسې د وريادولو غونښته کوي، او هم به تري دا پونښتنه کوي چې د کيسې کومه برخه د هغوي لپاره تر تولو مهمه وه. هغوي ته وواياست چې داخل به د هغوي ډپرو داسي ځایونو ته ور پام شي، چې د لومرۍ لوستني پرمهاں یې نه وو ور پام شوي.

۲. د لومرۍ ورځې په خېر، د انځورونو له بنودلو سره یوځای، کيسه سرتراپايه ولولى. کيسه ورو ولولى چې زده کوونکي کيسه سمه تعقیب کراي شي، او بلې برخې ته د اوښتو پرمهاں د پښو په اړه د فکر کولو فرصت ولري.

۳. کله چې لوستنه پای ته ورسوئ، بېرته د کتاب لومنۍ پاني پرانيزئ، او داسي یې ونیسي، چې زده کوونکي یې انځورونه ولیدلای شي. د لاندې پونښتو مطرح کولو له لاري، له زده کوونکیو غونښته وکړئ چې لومریو انځورونو ته وګوري، او هغه خه ور په زړه کړي چې د کيسې په سر کې واقع شوي وو.

دلته نبودل شوې څېږي څوک دی؟

د کيسې په دې برخه کې څه کېږي؟

۴. بیا وراندې دوو پانو ته ولاړ شي، او همدغه پونښتني بیا تکرار کړئ. په همدي طريقة دوام ورکړئ، چې زده کوونکي د هري پاني انځورونو ته په کتلو، زړي پښې ور په زړه کړي. زده کوونکیو بنائي داخل په کيسه کې نور خه موندلې وي، او بنائي د کيسې د پښتو د ور په زړه کولو پر مهاں د ويلو لپاره ډېر خه ولري. هر خل له یوه نوي زده کوونکي خخه پونښتنه کوي، چې په دې توګه، ډپرو زده کوونکیو ته د خبرو وار ورسپېږي. که له زده کوونکیو خخه د کيسې کومه برخه هېره وي، نو د کيسې هماغه برخه په خپلو الفاظو کې ورته وواياست، او یا هماغه برخه ورته ولولى.

۵. کله چې مو ټول کتاب په همدي طريقة ولوست، او پر انځورونو، او پښو مو بحث وکړ، کتاب بند کړئ، او شاکردانو ته وواياست چې:

په دې کيسه کې سکن شمېر په زړه پورې څېږي دی. ځینې یې بنائي داسي څوک در په زړه کړي چې پېژنې یې، او د کيسې پښې بنائي داسي پښې در یادي کړي چې تاسې ته در پښې شوي دی. تاسې هريوه د کيسې د اورپلنې پرمهاں، د یوه جلا شي په اړه فکر کاوه. اوښ زه له تاسې خخه غونښتنه کوم چې د لاندې پونښتو په اړه فکر وکړئ:

د کيسې کومه برخه ستاسي لپاره تر تولو مهمه وه؟

دغې برخې ستاسي لپاره ولې څانګړي اهمیت درلود؟

د خواب په اړه یوه شبې فکر و کړئ، او بیا به زه له تاسی

و غواړم چې خپل څوابونه لوړۍ خپل یوه ملګري ته
و واياست. بیا به زه له یو خوکسانو و غواړم چې تول توګي ته
و وايې چې شه ورته تر تولو مهم برښېدل.

د دې پوبنتني څوابونه به مختلف وي. زده کوونکي به بلالېل څوابونه
ورکړي، ځکه چې هره کيسه ګنې مهمې برخې درلودلاي شي، او
اورېدونکي به، د وکړيو په توګه، د تر تولو مهمې برخې په اړه
مختلف نظریات ولري. د بېلکۍ په توګه، ئيني زده کوونکي به فکر

و کړي چې د زمرې کشف تر تولو مهم دی، ځکه دوي پوه شول هر څه چې اصل بشکاري ضرور نه ده چې په ربنتيا
هم اصل وي. نور به فکر کوي چې تر تولو مهمه صحنه هغه وه چې زمرې خپله ويره لاندی کړه او له ډنډ یې او بوا
و خښلې ځکه دوي پېخله هم خپلې ويری لاندی کړي. مګر نور به فکر و کړي چې د کيسى پای تر تولو مهمه برخه ده
ځکه د دوي د کيسى ختم خوبش شو. په دې کې غلط خواب نشه. د شاگردانو انتخاب د هغوي د نظریاتو پر سر د
بحث په اندازه مهم نه دی.

۶. زده کوونکيو ته د فکر کولو لپاره یوه یا دوه دقیقې وخت ورکړئ، او بیا یې په درې کسیزه دلو ووېشې، چې له
یو بل سره د کيسى د تر تولو مهمې برخې په اړه خبرې و کړي. بشایي تاسې د شاگردانو په منځ کې وکړخې
راوکړخې، او د هغوي خپل منځي خبرې اترې واورې. تاسې د هغوي نظریاتو ته د خواب ويلو اړتیا نه لرئ، یواخې سر
خوڅول مو کافي دي.

۷. بیا، له خو تنو زده کوونکيو خڅه وغواړئ چې تول توګي ته د هغه خه په اړه خبرې و کړي چې د دوي لپاره په
کيسه کې تر تولو مهم برښې. هغوي دې ته و هڅوئ چې یو د بل خبرې په غور واوري، ترڅو معلومه کړي چې د
کيسې څومره بلالېلې برخې مهمې کټل کېږي.

۸. د زده کوونکيو ستاینه و کړئ (شاباسي ورته واياست) چې بنه غور یې نیولی وو، د کيسى دېرې برخې یې ور په
زړه شوي او د مهمو برخو په اړه یې بنه فکر و کړ. هغوي ته واياست، چې تاسې به په نېړدي راتلونکي کې یاهم
کيسه په ګله سره ولولي، او بحث به پرې و کړئ.

۹. له تولګيوالو غوبښه و کړئ چې د کيسى د خیزونو او خېرو د نومونو هغه لست ته نور الفاظ او نومونه ور زيات
کړي چې په لوړۍ ورڅه مو پیل کړي وو.

د مهارت د انکشاف اندازه کول د دویمي ورڅې لپاره: تکرار او نتیجه ګيري

د پرمختیا درجه ۱ - ۴: دا درجې د خپل زده کوونکو د انکشاف د تاکلولپاره د زده کوونکو او توګي د انکشاف په چارت
کې چې د دې لارښوو د په اخړ کې درکول شوي دي، استعمال کړئ.

درجه ۱: هغه زده کوونکي چې د قصې دېرې برخې یې نه وي په ياد او د نتیجه ګيري لپاره بنه دلایل نه شي
ویلې، د قصې اصلې برخې یې بل قسم تعییر کړي وي، او ان د بنوونکي په ملاتر هم خپلې نتیجه ګيري ته
دلایل نه شي ور اندي کولای.

درجه ۲: هغه زده کوونکي چې د قصې يو خه برخې يې په ياد وي او کولای شي چې خه ساده نتیجه گیري و کړي، کیدای شي يو خه ګله وده يا مبهمه وي يا کیدای شي يو خه د متن د منطقی ملاتر (حمايې) خخه لري وي.

درجه ۳: هغه زده کوونکي چې قصه يې په ياد وي او کولای شي چې ساده نتیجه گیري و کړي، او د هغې لپاره کافې دلایل هم وړاندی کړي، خو يو خه عمومي وي.

درجه ۴: هغه زده کوونکي چې قصه يې زده وي او موضوع ته نزدي نتیجه گیري و کړي، کیدای شي خه مشکلات ولري. موثر دلایل وړاندی کړي او همیشه د موضوع په باره کې مشخص وي.

د لوستنيزو او وينيزو مهارتونو لوراوي - دوهمه ورخ

زده کوونکو ته د دوهم خل لپاره د قصې لوستلو، او ئىيني نورو فعالیتونو له اجرا وروسته تاسي به وغواړئ چې قصه د سواد د نورو مهارتونو د جوړولو لپاره وکاروئ. تاسي لاندی درسونه د بل هر خه او يا ګډ له نورو سره د دي هدف لپاره تر سره کولای شي. تاسي دا فعالیتونه د لوست په مختلفو ورخو کې اجرا کولای شي.

د لوستني لپاره د الفاظو د زېرمې پراختیا

کله چې زده کوونکو قصه واوريده او بحث يې په وکړ، دوي ممکن دي ته چتو وي چې د قصې ئىيني لغاتونه زده کړي او وي په لولي. د دي فعالیتونو هدف دا دي چې له زده کوونکو سره مرسته کوي چې لغاتونه د خان سره ولولي. د دي فعالیتونو لپې (سلسله) د ۳۰ - ۴۰ دقیقو پوري دوامدار/پرله پسې وخت نيسې.

د درس لپاره تياري

- په کتاب يو خل بيا مرور وکړئ او له قصې خخه د زده کوونکو لپاره لېټرلې لس لغاتونه غوره کړئ چې دوي زده کړي کله چې دغه لغاتونه وينې وي پېژنې. يو لست د خان لپاره وساتي چې د انتخابیدونکيو لفظونو په نه هېړولو کې درسره مرسته وکړي. (ځکه چې همداغه کړنه به وروسته له نورو کلمو سره هم تر سره کړئ). لومړۍ د کيسې هغه کلمي و تاکۍ چې په رسمونو کې هم راتللاي شي. د بېلکې په ډول، لاندې يو خو کلمي ډېرې مناسبي برېښي چې پيل پېږي وکړئ:

زمرۍ	خناور	خنګل	ترې	مخ
ډنډ	اوېه	بنېښه	ښېښه	
پتنګ	څبل			

- هره کلمه پر يوه لوی کارت، يوه کلک کاغذ یا تخته روښانه ولیکي. هره ليکلې کلمه بايد زغرده او لویه ولیکي چې شاګردان يې ولیدلاي شي.
- که تاسي د لغت کارت فعالیت استعمالوئ (اووم پراو)، د هر زده کوونکي لپاره د یادداشت کارډ، تار او د ليکلوا وسايل ولري.
- درسي پلان په خير و ګورئ چې د درس له ګامونو يا پراوونو سره بلد شي.

د لفظونو د زېرمى زياتولو فعالىتونه

۱. زده کوونکيو ته ووايast چي نن به هفوی له لوستل شوي کيسى خخه کلمى زده کري. هفوی ته ووايast چي داده ياست هر هلك به نن لبر تر لبر يوه کلمه زده کري، او خيني لا بنائي چېرې کلمى زده کري شي.

۲. د زمرى کلمه پورته ونيسي، چي هرڅوک يې ولیدلای شي. کلمه تلفظ کري، او له زده کوونکيو غوبنتنه وکړئ چي کلمي ته وګوري، او خوڅله دغه کلمه له تا سره تکرار کري. بيا له زده کوونکيو غوبنتنه وکړئ چي کلمه په جمله کې وکاروي. دا جمله کېداي شي د کيسى په اړه وي، يا يوه عادي جمله وي چي کلمه پکې سمه کارول شوي وي. مثلاً داسي خه ويلاي شي:

دالغت زمرى دى. ستاسي زموږ له کيسى خخه زمرى يادېږي. داسي پوه جمله فکر کړئ چي د "زمرى" لغت پکې استعمال شي، لکه "زمرى" ډېر غت ځناور دى. ممکن تاسي د "زمرى" لغت پر استعمالولو داسي يوه کيسه فکر کړئ چي زموږ له کيسى سره تراو ولري.

له دوه يا دري زده کوونکو پوبنتنه وکړئ په هغه جمله چي فکر کوي وېي وايي. وروسته لغت په ديوال وڅروئ او يا زده کوونکي تا ووايast چي ستاسي په ځنګ کې ودرېږي او لغت جګ ونيسي چي ټول زده کوونکي يې ولیدلای شي.

۳. د ځناور کلمه داسي پورته ونيسي چي ټول يې ولیدلای شي. کلمه په زوره تلفظ کري او له هلکانو غوبنتنه وکړئ چي کلمي ته وګوري او خوڅله يې درسره ولولي. بيا له زده کوونکيو غوبنتنه وکړئ چي کلمه په جمله کې وکاروي. دا جمله بنائي د کيسى په اړه وي، يا همداسي يوه عادي جمله وي چي د نوم لفظ پکې کارول شوي وي. د ساري په توګه، داسي خه ويلاي شي:

دالغت ځناور دى. له کيسى خخه مو يادېږي چي د زمرى غرمبا پر مهال خرنکه ټول ځناور ورڅخه تښتيدل؟ داسي جمله فکر کړئ چي "ځناور" پکې راغلي وي، لکه "د زمرى غرمبا پر مهال به ځناور ويريدل." د "ځناور" پر کارولو بله جمله فکر کړئ، ممکن داسي يوه چي زموږ له کيسى سره اړخ ولري.

بيا هم دوه يا دري هلکان راوغواړئ چي خپله جمله وايي. بيا دوهمه کلمه په ديوال سربن کړئ يا يو بل زده کوونکي لوړي ته خېرمه ودروئ او کلمه په لاس کې ورکړئ، چي ټول يې ولیدلای شي. دواړو کلمو ته بېله اشاره وکړئ او له زده کوونکيو غوبنتنه وکړئ چي درسره تکرار يې کري.

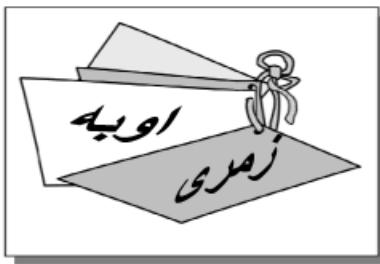
۴. همدا کړنه پر ټولو لسو کلمو تکرار کړئ. هر خل يوه کلمه ووايast، او له زده کوونکيو غوبنتنه کوئ چي درسره يې وايي. له دوو يا دريو زده کوونکيو غوبنتنه کوئ چي کلمه په جملو کې وکاروي. او ورپسي يې له تېرو

كليمو سره په ليكه بردئ. هر خل چي نوي کلمه پر خپل خاى بردئ، (پر دهوال، يا د زده کوونکيو په ليكه کي د يوه زده کوونکي په لاس کي)؛ تولو کلمو ته اشاره کوي او له زده کوونکيو غوبنتنه کوي چي درسره تكرار يې کري.

۵. کله چي تولي کلمي وياندي شي، بيا يې سره گلدي ودي کري، او له زده کوونکيو غوبنتنه وکري چي ستاسي له اشاري سره يو خاى يې، يوه يوه، درسره تكرار يې کري. مثلاً، که کلمي پر دهوال سريين وي، نو بشكته پورته يې کري، چي مختلفو خايونو ته ولاپي شي. که زده کوونکي په ليكه کي ولاپ او کلمي يې په لاسونو کي وي، نو له هغوي غوبنتنه وکري چي خايونه بدل را بدل کري.

۶. پر زده کوونکيو د خو ورخو لپاره د کلمي د ويلو، او جمله کي کارولو تمرين وکري تر هغو چي هره کلمه ستاسي له اشاري سره سمه وپيشني.

۷. هره زده کوونکي ته لس کارتونه (ياد پرپر کاغذ لس توقي) ورکري، او غوبنتنه خنې وکري چي لس واړه کلمي پر لسو کارتونو په دقت کاپي کري. هغوي ته وواياست چي کارت په يوه خوندي خاى کي وساتي، او هره ورخ دي يې يوه يا دوه خلبي د لوستلو تمرين وکري. د دي کارتونو لپاره غوره حجم ۳ په ۵ انچه (يا ۸ په ۱۲ سانتي متراه) دي.

۸. کله چي زده کوونکي خپله د کلمو تولګه انتخاب کري، له کيسې خخه لس نوري کلمي انتخاب او پورته گامونه (۱ تر ۷ پوري) تكرار کري.

۹. له زده کوونکيو غوبنتنه وکري چي وروستي لس کارتونه خپلي لومړي جوري کري مجموعي ته ور زيات کري، او تولي شل کلمي له خان سره تكرار کري.

۱۰. دي طريقي ته تر هغو دوام ورکري چي زده کوونکي د كتاب تولي يا زياتي کلمي زده کري.

تاسي کولاي شي له زده کوونکيو سره د هري کلمي د کارت په کونج کي د سورې په جوري لو او د يوه تار په وسيلي د کارتونو په بندولو کي مرسته وکري چي د نورو کلمو ور زياتول اسانه شي.

کله چي زده کوونکي زياتو کارتونو ته اړتيا ولري، نو غوبنتنه تري وکري چي خينې کلمي په فقرو يا جملو کي سره ترتيب کري چي ولوستل شي. دا يوه بنې صنفي کرنه د چي زده کوونکي يې به فردي توګه، يا له بل ملګري سره ترسره کولاي شي. کله چي يې کلمي په فقرو يا جملو کي ترتيب کري، بيا کولاي شي هغه د لیکلوا د تمرين په موخه د کاغذ يوې توقي ته کاپي کري (که خوک د لیکلوا تمرين ته اړتيا لري). که چرته زده کوونکي د جملو يا فقرو جوري لو پر مهال، په خپلو کارتونو کي تولي د اړتيا وړ کلمي ونه لري، نو کولاي شي هغو ته خينې کلمي ورکري. دغه نوي کلمي په کارتونو ولېکي او هغوي ته يې وسپاري چي د خپلو کارتونو په مجموعه کي يې کښېږدې.

زده کوونکيو ته مشوره ورکري چي خپل کارتونه له خان سره کورته يوسي، چي خپلو کورنيو ته يې ولولي، يا په خپله محله کي داسي نورو وکريو ته چي لوستل نشي کولاي. دغه راز زده کوونکي کولاي شي خپلو کورنيو ته يې ور وبنېي چي خرنګه خانګري کلمي په فقرو او جملو کي د لیکلوا او لوستلو لپاره تنظيمولاي شي.

زده کوونکو ته ور په ياد کړئ چې خپل د لغاتونو کاردونه بيرته تولکي ته راوري، خکه هغوي وروسته په نورو کړنو (فعالیتونو) کې هغه استعمالولای شي.

د مهارت د انکشاف اندازه کول د دویمي ورځي لپاره: په لغاتونو کې انکشاف

درجه ۱: هغه زده کوونکي چې هغه لغاتونه نه پېژني، کوم چې ورته درس ورکړل شوی دي، هغوي په کوم عبارت يا جمله کې نه شي استعمالولای او هغه لیکلای هم نه شي.

درجه ۲: هغه زده کوونکي چې هغه لغاتونه پېژني، کوم چې ورته درس ورکړل شوی دي، هغوي په کوم عبارت يا جمله کې شي استعمالولای او هغه د بونونکي په مرسته لیکلای هم شي.

درجه ۳: هغه زده کوونکي چې هغه لغاتونه پېژني، کوم چې ورته درس ورکړل شوی دي، هغوي په کوم عبارت يا جمله کې شي استعمالولای او خيني بي مستقلأً لیکلای هم شي.

درجه ۴: هغه زده کوونکي چې هغه لغاتونه پېژني، کوم چې ورته درس ورکړل شوی دي، هغوي په کوم عبارت يا جمله کې شي استعمالولای او کولاي شي هغوي واضحأً ولکي.

درېيمه ورڅه: د کيسې درېيمه لوستنه

لاندي د کيسې درېيمي لوستني په اړه خيني مشوري بيان شوي.

دغه لپه کړنې باید پرلپسي ۳۰ تر ۴۰ دقیقي وخت ونيسي.

د درس لپاره تياري

- بنه به وي چې یوڅل بیا د کيسې د لوستني تمرین اجراء کړئ.
- په کيسه کې د وقفي خایونه وتاکۍ، چې له زده کوونکيو خخه د راتلونکيو پېښو په اړه پونستني وکړئ؛ (دوهم ګام ته مراجعه وکړئ).
- د درېيم ګام د تياري لپاره، د درس په پیل کې زده کوونکي په درې کسیزه دلو ووېشي، تر خو هغوي وپوهېږي چې د لارښونو پر مهال له چا سره خبرې وکړي.
- د اووم ګام د تياري لپاره، د خېرو او خېزونو هغه لست چې په لوړۍ ورڅه مو پیل کړي و، چمتو وساتي.
- که تاسي د «لوست نمونه په لغاتونو کې» فعالیت استعمالول غواړئ، نو زده کوونکي باید خپل د لغتونو کاردونه تولکي ته راوري، او د هغوي لپاره د یادداشت نور کاردونه هم ولرئ که ضرورت ورته وي چې نور لغاتونه هم ورزیات کړي.

د درېيمي لوستني کړنې

1. کتاب لور ونیسي، او زده کوونکيو ته وواياست چې تاسي به په درېيم خل هم هماګه کيسه لوی، خو دا خل به د وقوف په دوران کې له شاکردانو خخه د کتاب د راتلونکي پانې د پېښو په اړه پونستنه کوي.

۲. د کيسې په مختلفو برخو کې، د کتاب تر پانې اړولو وړاندې، لاندې پونسته مطرح کوي، او له زده کوونکيو غوبنته کوئ چې که خواب ورکول غواړي نو لاس دي پورته کړي:

په راتلونکې پانه کې به څه پېښ شی؟

له دي پونستني مطرح کولو ستاسي مقصد دا دی چې وپوهېږي چې آياد کيسې پېښي د زده کوونکيو په ياد پاتې دي، او کنه. هر څل له یوه بېل زده کوونکي خخه د خواب غوبنته کوي، او له نورو زده کوونکيو غوبنته وکړئ چې د خواب ورکونکي خبرو ته سم غور و نيسې. کله چې یو کس خواب ورکړي، له نورو غوبنته وکړئ چې که له خواب سره موافق وي، لاسونه دي پورته کړي. دا کار زده کوونکي هخوي ترڅو ستا او نورو زده کوونکيو خبرو ته غور کېږدي. دغه راز به وپوهېږي چې تولکۍ تر کومه بریده له کيسې سره آشنا شوي، او د کيسې د پېښو تسلسل يې په ذهن کې پاتې دی. د زده کوونکيو خواب چې هرڅه وي، تاسي باید وواياست چې:

راخښ ګورو چې وړاندې همدا سې پېښېږي او که نه!

بیا وړاندې دوو پانو ته ولاړ شی، او متن بې ولولې.

د خینو زده کوونکيو به کيسه بنه په ياد وي، او سم خواب به ورکړاي شي. خینې نور به داسي نه وي. که د زده کوونکيو کوم څای هېر وي، او ناسم خواب ورکړي نو ورته وواياست

چې:

د پانې تر اړولو مځکي، له زده کوونکيو پونسته
وکړئ چې: په راتلونکې پانه کې به څه پېښېږي؟

که مواووس څه په ياد نه وي، هیڅ پروانه کوي.

خودا څل سم غور و نيسې، چې له کيسې سره بنه بلد شی!

۳. کله چې د کتاب لوستنه پای ته ورسوئ، زده کوونکيو ته غواړي وپوهېږي چې آيادوی د انځورونو له کټلو پورته کيسه را په زړه کولای شي او کنه. یو زده کوونکي خواب ته راوبولي، او له نورو غوبنته وکړئ، چې که له خواب سره موافق وي، نو لاسونه دي پورته کړي.

که خواب ناسم وي، له یوه بل زده کوونکي غوبنته وکړئ چې ووايي د کيسې په پېل کې څه پېښ شوي وو.
بوڅل بیا له نورو زده کوونکيو غوبنته وکړئ چې د موافقت په صورت کې، لاسونه پورته کړي.

که یې خواب سم وي، نو زده کوونکيو ته وواياست چې که د کيسې د راتلونکې پېښي په اړه معلومات لري،
لاسونه دي پورته کړي. بوڅل بیا یو زده کوونکي خواب ته راوبولي، او له نورو زده کوونکيو غوبنته وکړئ چې که موافق وي، لاسونه دي پورته کړي.

همدي کار ته ادامه ورکړئ، ترڅو زده کوونکي، د کيسې پېښي په ترتیب سره ذهن ته وسپاري.

۴. کله چې د کيسې پر انځورونو او پېښو له غږ بدا سره یوڅای، کيسه پای ته ورسوئ، کتاب بند کړئ، او له زده کوونکيو بیا غوبنته وکړئ چې له خپل سیال ملګري سره لاندې پونستو ته د خپل خوابونو په اړه خبرې وکړي:

درسي پلان - دريمه ورخ

د کيسىپ كومه برحه تاته تر تولو مهمه ووه؟
دا برحه ستالپاره ولې تر تولو مهمه ووه؟

زده کونکيو ته يادونه و کرئ چي هفوی کولای شي د تر تولو مهمه شي په اړه نوي نظر ولري، او یا هم کولاي شي، هماغه زور نظر، چي په تپرو بحثونو کې يې بيان کړي و، بيا تکرار او تايد کړي. زده کونکيو ته ۳ تر ۴ دقيقې وخت ورکړئ چي په درې کسيزه یادوه کسيزو دلو کې پر خپلۇ نظر ياتو خبرې اتري وکړي.

۵. بيا یو خوزده کونکيو را وبولى، چي تول تولکي ته د هغه خه په اړه خبرې و کرئ چي د هفوی لپاره تر تر تولو ډېر مهم دي. هڅه و کرئ چي هغه شاګردان را ونه بولى چي تېر خلې هم خواب ورکړي، تر خو تولو ته وار ور سپږي. هفوی دې ته و هڅوئ چي یو بل ته غور و نيسى، تر خو و پوهېږي چي د کيسى خومره ډېرې برخې مهمې گنيل ګډاي شي.

۶. په بنې غور اپښودنې، د کيسىپه بنې يادونې، او د تر تولو مهمه شي په اړه په فکر کولو خپل زده کونکيو وستاپي. يادونه و کرئ چي تاسې به په نېړدې ورڅو کې یوڅل بیا هم د همدي کيسىپه اړه خبرې او بحث و کرئ او له همدي کيسىپه د نورو زده کړو لپاره د اساس په توګه کار واخلئ.

۷. له زده کونکيو غوبښنه و کرئ چي د کتاب انځورونو ته وکوري، او د لومړي او دوهمي ورڅي ترتیب شوي لست ته د نويو خیزونو او خېرو نومونه ور اضافه کړي.

۸. په دريمه ورڅ له لاندې پوبنتو خخه یوه یا زياته تر بحث لاندې و نيسى چي زده کونکيو د کيسى د معناګانو په اړه لا ژور فکر ته و هڅوئ. زده کونکيو بنايې دې پوبنتو ته مختلف خوابونه ولري، چي تولې بې بايد سم و گنيل شي. د پوبنتي هدف یوازي او یوازي دا دې چي زده کونکيو په خپله ځاني طریقه د کيسىپه وراندې غږ ګون بنو دلو ته راوبلل شي.

د کيسىپه پېل کې ځناور ولې له زمرې ویریدل؟

زمرې فکر وکر چي ځناور کم عقله دې چې له ده ویرېږي، او پرېکړه يې وکړه چې دا به پردي کم عقلتوب سترګې پتوی. د ځناورو ویرې لېږي کولو او د دې پېژندلولپاره هغه نور خه کولاي شول؟

کله چې زمرې خپل مخ په او بوي کې ولیده نور ولې دومره وویریده؟ فکر کوئ کم عقل وو؟ ولې وو که نه وو؟

اخيره کې زمرې سره خه د هغې ویرې په لاندې کولو کې مرسته وکړه؟

فکر کوئ زمرې زړور وو کله چې يې او بوي وختنلي؟ زړورتیا د خه په معنا ده؟ د زمرې لدې خبرې خه معنا ده چې
”اخير هم زه پوه شوم چې انګکاس د اصل په توګه نه وي؟“

آيا داسي څوک پېژنۍ چې له داسي خه ویرېږي چې هغه پرې نه پوهېږي؟ خه فکر کوئ د هغه ویره به خه له منځه یوسې؟

د مهارت د انکشاف اندازه کول د دريمې ورڅي لپاره: په قصه کې د کلیدي نظرونو منعکسول

درجه ۱: هغه زده کوونکي چې ان د بنوونکي په مرسته هم نه شي کولای چې د قصي کومه برخه په ياد ولري، او ياد قصي کومه اساسی برخه سره نښلوي.

درجه ۲: هغه زده کوونکي چې قصه يې په ياد وي او قصه يو خه منعکس کراي شي، خو اساسی نظرونه سره نښلولي نه شي او يا په پوهيدا نه شي.

درجه ۳: د زده کوونکي قصه بشه په ياد وي او هغه خه يې چې په قصه کې لوستي وي د خپل ژوند له پیښو سره يو په يو مرتبه کړي، خو پرته له کوم خاص شbahati ارتباط يا خیال خخه (لكه زمرۍ ویریده او هغه هم يو خل ویریدلې وو).

درجه ۴: د زده کوونکي قصه بشه په ياد وي او هغه په پوره تفصيل د خپل ژوند له يو خه سره شbahati ارتباط ورکولاي شي. (لكه زده کوونکي به ووايي کله چې زمرۍ خپله ويره لدې وروسته چې د انعکاس په اصلیت پوه شو رالاندي کړه، نو دي ته هم ورياد شول چې کله يې د خلکو په وراندي د غږبدا ويره يې له دي وروسته له منئه ولاړه کله چې پوه شوه، چې نور هم د ده پشان انسانان دي او د ويرې هيڅ حاجت نه شته دي).

د لوستنيزو او وينيزو مهارتونو لوراوي - درېيمه ورخ

کله چې تاسي په درې ورڅو کې زده کوونکو ته د قصي لوستل پاي ته ورسول، او ئينې نوري کړنې مو تر سره کړي، تاسي بشابي لوست ته د سواد د نورو مهارتونو د جوړونې لپاره ادامه ورکړئ.

تاسي کېدای شي د لغاتونو د انکشاف کړنې مرور او د دوهمي ورڅي لغاتونه ور زيات کړئ او زده کوونکي باید د لغاتونو په کارډونو کې نور لغاتونه ورزیات کړي.

وروسته لاندي کړنې (فعاليتونه) د زده کړي د لغاتونو د بیلکو لپاره تر سره کړئ:

په کلمو کې د توريو د شکلونو لوستنه

همداسي چې زده کوونکي د لوستني لپاره د کلمو زېرمه جوړوي (هغه دول کلمې چې دوى يې چاپي يا لیکلې شکلونه پېژندلي)، هغوي کولاي شي زده کړي کلمې په کلمو کې د حروفه او صوتی اشکالو د زده کولو لپاره وکاري. په کلمو کې د غږيزو اشکالو او حروفه د زده کړي غوره لاره د کلمو ډل بندې يا پر توليو وېښه ده. لاندي د دي کار یوه طریقه بيان شوي:

۱. زده کوونکي ته وواياست چې هفوی چې خومره زياته اندازه کلمې زده کولاي شي، په همغي اندازه به په کلمو کې د غږونو او تلفظي بنو د اورېدلو او ليدلو ورتيا ولري. د خپل غرض د روښانولو لپاره له خپل درس خخه درې کلمې انتخاب کړئ. له دغو دريو کلمو خخه دوه باید هم-قافیه وي (يعني وروستي غږ يې یوډول وي)، او

در پيم يې بايد مختلف پاي-غېر، يا قافيه ولري، دا دري کلمي په داسي خاى کې کښېردى ئچي تول زده کوونكى يې ولیدلای شي. داسي وواياست:

دغۇ دريوو کلمو تە و گورىنى. لە ماسره يې تکرار كېرى. (لە ھلکانو غوبىتنە و كېرى ئچي کلمي په يوه غېر درسە تکرار كېرى). دوھ کلمى هم قافيه دى او پە پاي کې يې يو دول غېر دى. هغە دوھ کلمى كومى دى؟

۲. كله ئچي زده کوونكى هم قافيه کلمى سمى پە نبىھ كېرى، يوه بله دري حرفىزه مجموعە ور وباياست چې د يوپى قافيه يې مختلفە وي. بىا غوبىتنە ورخخە و كېرى ئچي کلمو تە غور، ونيسى، او هم قافىي کلمى پە نبىھ كېرى.

۳. كله ئچي زده کوونكى د هم-قافيه کلمو پە معنا وپوهىدل، لە هغۇي غوبىتنە و كېرى ئچي خېل ئانى كارتونە د قافىي پە اساس ترتىب كېرى. (ھەرە مجموعە هم قافيه کلمى بايد يوه ئانگىرى بىتى تە ولاړه شي). بنايى زده کوونكى د مجموعى هري کلمى تە هم-قافيه الفاظ پيدا نە كېرائى شي، خو دا به دېرە غوره لاره وي ئچي پە خېلە د کلمو پە مجموعە تېر شي، ھەرە کلمە لە ئان سره تکرار كېرى، او معلومە يې كېرى ئچي كە له كومى بلې کلمى سره هم قافيه وي.

كله ئچي زده کوونكى د غېر پە اساس د کلمو ترتىبول زده كېرى، بىا نو كولاي شي ئچي د نورو ئانگىرنو پە اساس هم د کلمو ترتىبول زده كېرى. د مثال پە توګه، هغۇي كولاي شي د پىل د غېر، ياد سېلاپىنۇ د شەپەر پە اساس يې ترتىب كېرى. كېداي شي ئىھىپى نور شكلۈنە هم پكى را پيدا كېرائى شي.

زده کوونكىو تە مشورە ور كېرى ئچي خېل د کلمو كارتونە كورونو تە يوسي، او د كورنى غېر يو تە يې ورونىي چې خىنگە کلمى د مختلفو ئانگىرنو پە اساس ترتىب كېرائى شي. (قافيه، د پىل غېر او نور).

د مهارت د انکشاف اندازە کول د دريمىپ ورخى لپاره: لغت پانگە او د لغت بېلگى

درجە ۱: زده کوونكى چې هغە لغاتونە نە پېژنى، كوم چې ورته درس ور كېل شوي دى، هغۇي پە كوم عبارت كې نە شي استعمالولاي او پە قافيه او د لغاتونو پە نورو بىلگو هم نە پوهىزى.

درجە ۲: هغە زده کوونكى چې هغە لغاتونە پېژنى، كوم چې ورته درس ور كېل شوي دى، هغۇي پە كوم عبارت كې استعمالولاي شي، او كولاي شي چې د بىوونكى پە مرسە د لغاتونو بىلگى وراندى كېرى.

درجە ۳: هغە زده کوونكى چې هغە لغاتونە پېژنى، كوم چې ورته درس ور كېل شوي دى، هغۇي پە كوم عبارت كې استعمالولاي شي، او مستقلأ كولاي شي لغاتونە پە قافيه اي بىلگو كې منظم كېرى.

درجە ۴: هغە زده کوونكى چې هغە لغاتونە پېژنى، كوم چې ورته درس ور كېل شوي دى، هغۇي پە كوم عبارت كې استعمالولاي شي، او پوهىزى او د خۇ لغاتونو د بىلگو پە اړه فکر كوي.

خلورمه، پنځمه او شپږمه ورځ

د خلورمي، پنځمي، او شپږمي ورځي لپاره له لاندي دوو برخو "نوري صنفي کړني" او "د لوستنيزو او ليکنیزو مهارتونو جوړونه" خخه د کيسې اړوندي کړني انتخاب کړئ. هغه کړني غوره کړئ چې ستاسي په نظر ستاسي د زده کوونکيو لپاره ډېري مناسبې برېښي. که ستاسي زده کوونکي مختلف مهارتونه او خوبښي لري، نو کولاي شې پر څينو زده کوونکيو یو ډول او پر څينو نورو بل ډول کړني ترسره کړئ.

نوري صنفي کړني

د وروستيو دريو درسونو له پاڼي ته رسوني وروسته له صنف سره څيني داسي کړني عملې کړئ چې له زده کوونکيو سره د "هغه زمرۍ چې څان يې په اوږو کې ولیده" د کيسې په ژوره پوهه کې مرسته وکړئ او د هغوي د لیک لوست مهارتونه غښتلي کړي. د دې برخې کړني د همدي غرض لپاره کارولاي شې. څيني دغه کړني د ټولو عمرونو د ماشومانو لپاره مناسبې دي. څيني نوري يې د داسي ماشومانو لپاره دي چې له وړاندې په اسانې سره لیک لوست کولاي شې. کله مو هم چې فکر و کړ، د ماشومانو لپاره د دې کړنو تکرار په زړه پوري دی، کولاي شې تر یوه زيات خله يې تکرار کړئ.

کښنه(رسم) او نکل کول

زده کوونکي کولاي شې، د "هغه زمرۍ چې څان يې په اوږو کې ولیده" په اړه خپله پوهه د کيسې د صحنو په رسمولو، او تاسي او یو بل ته د کيسې په بیانولو سره غښتلي کړي. هر زده کوونکي به مختلف هنري قابلیتونه ولري، دا فعالیت به هر زده کوونکي د هغوي د هنري قابلیتونه په نظر کې نیولو پرته، د قصي په بیاویلو کې په ټولیز او انفرادي شکل کې ورگاه کړي. د دې کړني اندازه کولو ته ضرورت نشته. د داسي کولو لپاره څيني ګټور ګامونه لاندې بیان شوي.

۱. زده کوونکي په دوه کسیزه ډلو ووېشي. (که د ټولکي د شاګردانو شمېر طاق وي، نو یوه درې کسیزه ډله پکې جوړه کړئ).

۲. کتاب داسي پورته ونیسي چې زده کوونکي يې پونس ولیدلای شي او وواياست:

د شير زمرۍ کيسې په باره کې فکر و کړئ. له قصې شخه یوه صحنه د رسمولو لپاره غوره کړئ. کومه صحنه به تاسي رسم کړئ؟ په هغې صحنه کې فکر و کړئ، او داسي یې ځانته مجسمه کړئ چې پوه شئ شه شې مو بايد په انځور کې شامل وي. ټینې کړئ چې انځور مو تفصيلي دي، او ډېر شه بیانوی.

۳. له زده کوونکيو غښتنه وکړئ چې خپلو سیالو (نورو زده کوونکيو) ته د هغې صحنه په اړه چې رسمول يې غواړي، او هغه څیزونه چې په انځور کې يې شاملو غواړي، معلومات ورکړي. د رسمونو په اړه خبرې اترې به هغوي

تشویق کړي چې د خپلو رسمونو سمه پلانجورونه وکړي، او د هغه خه په اړه بنه فکر وکړي، چې په انځور کې یې شاملول غواړي.

۴. زده کوونکيو ته پانۍ او د رسم وسایل، لکه پنسل، یا رنګکې ور ووپشی، او زده کوونکيو ته ووایاست چې رسمول پیل کړي. تاسې کولای شی د هغوي په منځ کې وګرڅي راوګرڅي او له هغو خخه د هغوي د رسمونو او د هغود انتخاب د لاملونو په اړه پوبنتني وکړي. تاسې باید هلکان دې ته وهخوئ چې یو بل ته د کيسې او خپلو رسمونو په اړه وغږېږي.

۵. کله چې زده کوونکي خپل رسمونه خلاص کړي، لاندي یوه یا زياتې
کړنې ترسره کړئ:

- تول رسمونه د تولګي پر دبوال سرېښن کړئ. درې یا خلور زده کوونکي په وار وار ولار کړئ چې خپلو رسمونو ته په اشاره یې تولګيوالو ته تشریح کړي چې رسم یې خه شی خرګندوي. راتلونکي خو ورڅي، هره ورڅ درې یا خلور نور هلکان د همدي کار لپاره راولاړوئ، تر هغو چې تول هلکان د خپلو رسمونو په اړه تولګيوالو ته وغږېږي.
- تول رسمونه را تول کړئ. یو خو یې انتخاب کړئ، چې د کيسې مهمې صحني یانوي؛ یو یا دوه د کيسې له پیل خخه، یو یا دوه، د کيسې له مینځه، او یو یا دوه د کيسې له پایه. دغه تاکلې رسمونه په بې ترتیبه توګه پر دبوال سرېښن کړئ، او له زده کوونکيو غښتنه وکړئ چې صحیح ترتیب یې معلوم کړي. د زده کوونکيو په خوبنې او فرمایش رسمونو ته حرکت ورکړئ، ترهغو چې تول راضي او قانع شي چې انځورونه په سم ترتیب اپښودل شوي دي. په راتلونکي خو ورڅو کې د رسمونو له اصلې مجموعې خخه د رسمونو یوه بله مجموعه انتخاب کړئ، او بیاهم له زده کوونکيو غښتنه وکړئ چې سم ترتیب یې معلوم او تعین کړي.
- تول رسمونه رایوڅای کړئ. د کيسې د ترتیب مطابق یې ترتیب کړئ او سره وې تړئ، چې صنفي کتاب ورڅخه جوړ شي. که انځورونه زیات وي نو کولای شی تر یوه زیات بندلونه یا کتابونه جوړ کړئ. کتاب په تولګي کې وساتې او له زده کوونکيو غښتنه وکړئ چې د همدي کتاب په مرسته، په رسمونو کې دیان شویو صحنو په اړه د خبرو له لاري په ورو ګروپونو کې او یا د تول صنف په وړاندې کيسه له سره تکرار کړي.

د کيسې په اړه ليکل

که چېرته ستاسي زده کوونکي سم ليکل کولاي شي، نو هغوي کولاي شي د کيسې په اړه د ليکنو له لاري نوره هم پراخه کړي. لاندي څينې ليکنېزې کړنې دې چې ستاسي زده کوونکي یې باید ترسره کړايم شي. که فکر کوي چې زده کوونکيو ته مو په زړه پوري ده، نو تر یوې زياتې ليکنېزې کړنې وکاروئ.

درسي پلان- 4، 15 او 6 ورع

۱. د کيسې لنایز ولیکي، خو یواشي د مهمو پېښو یادونه و کړئ. (له شاگردانو غوبښته و کړئ چې دغه لنایز د تاکلي شمېر لفظونو په کارولو سره ولیکي، د مثال په توګه، چې تر پنځوسو کلمو زيات نه وي، یا تر ۲۵ کلمو زيات نه وي. د کلمو د شمېر محدودول دغه کړنه نوره هم ګرانوي.)

۲. په کيسه کې د خپلی خوبني خبره و تاکي. په لیکنه کې دغه خبره تشریح کړئ او دا هم بیان کړئ چې دا خبره ولې ستاسي خوبنه ده.

۳. آياد دې کيسې کومه خبره يا کړنه ستاسي د ژوند کومه خبره يا کړنه در یادوي؟ بیا دا ولیکي چې خرنګه ستاسي ژوند او دا کيسه یوه بلې ته ورته دي.

۴. داسې فکر و کړئ چې دا کيسه تکمله او منطقی تسلسل لري يعني، یوه بله کيسه چې دې کيسې په پاي کې پیلېږي. دا چې په دې بله کيسه کې به خه پېښېږي، او پاي به خه وي، په دې اړه لیکنه و کړئ. داسې وواياست چې: د کيسې په پاي کې زمرې یو درس زده کړ او اوسل له خپل عکسه نه ویرېږي، او نور څناور اوسل له ده هم نه ویرېږي. لدې وروسته به د څناورو دې دلې منځ کې خه وشی؟

د مهارت د انکشاف اندازه کول: د قصې په اړه لیکل

درجه ۱: زده کوونکي نه شي کولای چې دا خرکند کړي چې د قصې د پېښو، احساساتو او افکارو په اړه د خه لیکلو قابلیت لري.

درجه ۲: زده کوونکي کولای شي چې دا خرکند کړي چې د قصې د کرکترونو د پېښو، احساساتو او افکارو په اړه د یو خه لیکلو قابلیت لري. د لیکل شوو حالاتو د ممکنه لاس ته راونو وړاندويني لپاره د بنوونکي مرستي ته اړتیا وي.

درجه ۳: زده کوونکي د قصې د کرکترونو د پېښو، احساساتو او افکارو په اړه لیکلی شي او د لیکل شوو حالاتو د ممکنه لاس ته راونو ضروري جزئيات تشریح کولای شي.

درجه ۴: هغه زده کوونکي چې هغه لغاتونه پېژني، کوم چې ورته درس ورکړل شوی دی، هغوي په کوم عبارت کې استعمالولای شي، او پوهېږي او د خو لغاتونو د بیلکو په اړه فکر کوي.

په لور غږ: د کيسې لوستنه

که مو زده کوونکي لوستل کولای شي، او کيسه یې خوڅله اورېډلې وي، له هغوي غوبښته و کړئ چې له خان سره د کيسې د لوستلو تمرين و کړي. دا به غوره وي چې هغوي په لومړي سر کې دوه دوه کار و کړي او کيسه له لاندې طریقو په یوه طریقه ولولى:

۱. زده کوونکي کيسه په وار ولولى. یو زده کوونکي یو مخ لولى؛ او بل مخ، او همداسي دوام ورکوي ترڅو کيسه پاي ته ورسېږي.

۲. زده کوونکي کيسه په ګله او په یوه غږ: ولولى.

۳. هر زده کوونکي کيسه په وار، له سره تر پایه ولولى.

په بیا بیا تمرين سره به، کن زده کونکی د کيسی اسانه او روانه لوستنه زده کړي، او خينې به یې بنایي ټول تولکي ته د کيسی له فردی او یوځایي لوستلو خوند وaklı.

د مهارت د انکشاف اندازه کول: په لور غړد قصی لوستل

درجه ۱: زده کوونکی نه شی کولای چی ان د بنوونکی په مرسته قصه ولولی او یا د قصی کوم لغت یې په یاد وي.

درجه ۲: زده کوونکی کولای شی چی قصه ولولی خورانه نه شی لوستلای. داسی معلومیری زده کوونکی چی
خه لولی په هغونه نه پوهیری. معلومیری چی هغه بی میخانیکی زده کپری وي.

درجه ۳: زده کوونکی قصه په احساساتو سره بیانولای شي، او معلوميري هغه لغتونه چي لولي په پوهيري.

درجه ۴: زده کوونکی په خورا بنه چول قصه بیانلای شي، د قصي لوستلو کې روانې يې بي ساري ده، او داسي بشکاري چې قصه راژوندۍ شوي وي.

په ڇانگري ادا د کيسى لوستنه

په ځانګړې ادا د کيسې د لوستني معنا، کتاب ته له کتنې پرته په خپلو الفاظو د کيسې ژبني لوستنه ده په بله وینا د «قصه ویونکۍ» په صفت په لاندې طریقو کولای شي له زده کوونکیو سره د کيسې لوستني د زده کړي په برخه کې مرسته وکړئ.

۱. د کیسی لومندی او وروستی جمله ولیکی، دا جملې پر تخته ولیکی، او یا یې پر یوه پانه ولیکی او پر دهولدی سرینېن کړئ، چې زده کوونکۍ یې ووښې:

پخوا زمانه کي یو زمرى وو چي شير نوميده. او هغه په ځنګل کي د ټولو ځناور پاچا وو.

او، له هغې وروسته تیول سره خوښ اوسيدل.

۲. زده کوونکیو ته ووایاست چې تاسې غواړئ هغوي دي کيسه په خپلو الفاظو سرترا پایه ولولي، خو هغوي باید هغه لومرۍ او دوهمه جمله ونه لیکي چې تاسې لیکلې.

۳. له زده کوونکیو غوبنسته و کرئ چې په فردی توګه، یا له ملګري یا دلې سره په ګله، د کيسی پېښې له سره په زړه کرې، او یو له بل سره په خپلو الفاظو د کيسی په راجوړولو کې مرسته و کړي. که اړتیا ولري، نو زده کوونکیو ته اجازه ورکړئ چې بيرته کيسی ته مراجعه و کړي، یا زده کوونکیو ته مشوره ورکړئ چې یو لړ داسې انځورونه جوړې کړي چې، د کيسی د اصلې صحنو د یه وریادولو کې، ورسره مرسته و کړي.

۴. د کیسی د مشق او تمرین لپاره زده کوونکی په ورو گروپونو ووپشی. کله چې په گروپونو کې سره کښېنۍ، نو باید په نوبت سره کیسه په خپلو لفظونو کې بیان کړي، او نور غږي ورته غور ونیسي. (د گروپې کار له لارې به خو کسه زده کوونکی په یوه وخت کې د تولکې په کار کې برخه اخلي). په ورو گروپونو کې غور اپښودونکي باید په توجه غور ونیسي، او که د کیسه کوونکی خه له یاده وئې، نور په یاد یې کړي. هر هلک باید له تولکې د باندي، د کیسې تر تمرین وړاندې په صنف کې دوه یا درې څله د هغې تمرین وکړي. دغه تمرین بشابې دوه یا درې اونې وخت ونیسي.

۵. کله چې زده کوونکي داسي احساس کړي چې نور چمتو دي، نوله هفوی خخه یو خو خپل خوبني (رضاکار) را وبولي چې د بنوونځي یوه بل تولګي ته کيسه وکړي. (د بل صنف په وړاندي د کيسې په څانګړي ادا لوستل به یو بنه ساتېږي او د شاباسي وړ وي!). اړينه نه ده چې هر هلک دې کيسه ولولي. ئینې هلکان پنایي شرمناک وي، چې په هغه صورت کې باید د تولګي په مخ کې کيسه کولو ته اړنه ایستل شي.

د مهارت د انکشاف اندازه کول: د قصې بیا ول لکه د قصه ويونکي په خير

درجه ۱: زده کوونکي نه شي کولاي چې ان د بنوونکي په مرسته قصه ووايي.

درجه ۲: زده کوونکي کولاي شي چې د قصې اساسی تکي بيان کړي خوبې نظمه او بې جوړښته وي، او کله یې ژبه هم بندېږي. معلومېږي چې هغه یې میخانیکي زده کړي وي.

درجه ۳: زده کوونکي قصه بیانولای شي، د قصې ټول عناصر پهوضاحت ويلاي شي. قصه ول یې مناسب دي او لغاتونه یې تخلیقې دي.

درجه ۴: زده کوونکي په خورا بنه ژبه قصه بیانولای شي. خبرې کوونکي کیدايو شي په طنزیه، احساساتی، تخلیلی او یا خوبني باندي قصه بیا ووايي.

د ننداري (تمثيل) په بنه د کيسې وړاندي کول

زده کوونکي کولاي شي د خپل تولګي، یا د کوم بل تولګي په مخ کې د کيسې د نارسمی تمثيل له لاري د کيسې په اړه خپله پوهه غښتلې کړي، او کيسه په خپل تعبير خلکو ته وړاندي کړي.

زده کوونکي د تمثيل لپاره څانګړيو جامو یا وسایلو ته اړتیا نه لري. هفوی دې یوازې د کيسې د خېرو ویناوې ووايي، او د صحنو د تمثيل په ترڅ کې دي له حرکاتو او اشارو کارواخلي، یا کولاي شي ئینې ساده وسائل هم وکاروي. تاسې باید د تمثيلي پارچې د ډايرکټر یا لارښود په توګه، هفوی ته لارښونې او مشورې ورکړئ، خو له یو یا دووه خله تمرین وروسته به هفوی خپله وغواړي چې کيسه بیا بیا تکرار کړي، او له هرڅل تکرار سره به زده کوونکي نور هم تکره کېږي. لاندې د تمثيلي پارچې په بنه د کيسې د پیلولو ئینې لاري چاري بیانېږي:

۱. زده کوونکيو ته وواياست چې دا خل به هفوی کيسه د تمثيلي پارچې په بنه وړاندي کوي. هفوی ته یې روښانه کړئ چې ئینې زده کوونکي به تمثيلګران، او ئینې نور به یې نندارچیان وي، او هر وکړي به دواړه کرداره ترسره کړي.

۲. وروسته، په یوه ستنه کې د کيسې ټولي خېږي پر یوه تخته یا په یوه لویه پانې په یوه لست کې ولیکۍ، داسي چې تول یې ولیدلای شي.

شیر زمرى

پتنګ

د څنګل نور څناور

پر یوی یوی خبری تېرىشىء، او د هغى د كىردار د تمىيل لپاره د هلکانو لە منئە خېل خوبنىي (رضاكار) ممثىل راوبولىء. داسىي وواياست "زمور پە تمىيلي پارچە كىي زمرى د رول تمىيلولو لپاره خۇك حاىسىرىدى؟" يو خېل-خوبنىي انتخاب كېرىء، او نوم يىي د خېرپى لە نوم سره جوخت ولېكىء. دې كار تە تر هنۇ دوام ور كېرى چى د هرى بىرخى د تمىيل لپاره زدە كوونكى پىدا كېرىء. مەملىئۇ تە وواياست چى ھەر مەملىئۇ بە خېلە بىرخە پە خېلە راجوروىي. د دې معنا دا د چې ھغۇي دى د كتاب خبىرى اتىي نە كارووى، بلكى خېل الفاظ دى ورتە جوور كرى.

٣. ھغۇي تە وواياست چى تاسىي بە دغە تمىيل خۇ ئەلە پە صنف كى تىكىر كېرىء، او ھەلك بە د تمىيل فرصت ترلاسە كېرىء. ھغۇي تە وواياست، ھەنە زدە كوونكى چى بە تمىيل كى بىرخە نە اخلى، د اورپەدونكىي پە حىث ھماماغە اندازە مەمە كىردار ترسىرە كوي. خىركىنە يىي كېرىء چى تاسىي بە د تمىيل پارچى د دايىركىر يا لاربىندە دننە ترسىرە كۆئ او ھغۇي تە بە د تمىيل د بىنه او غورە پە مختىك لپاره مشورپى او لاربىنونپى كۆئ، خۇ ھغۇي باید كىسە پە خېل تىعېر تمىيل كېرىء. يىنى ھغۇي باید د هرى صحنىي پە تمىيل كى خېل ئاخانى الفاظ، اشارىي، او حركتونە و كارووى.

٤. د كىسىي د بىلابىلو صحنو د تمىيل لپاره د خونىي پە منئە كى ساحە تعىين كېرىء (خنكل، د اوپۇ دىنلە، او نور) او بىالە اورپەدونكىي غوبىتنە و كېرىء چى د تمىيل ھائى تە مخامىخ كېپىنىي. ھغۇي د صحنىي لە ارىتىا سەرە سەم كېپىنىي. ھەنە زدە كوونكىي چى پە صحنە كى نە دى، د صحنىي يوه لورى تە يىي ودرۇئ، تر ھغۇ چى وار يىي را ورسىپرىي. مەملىان صحنىي تە راوبولىء، او ھغۇي تە مەخە ور كېرىء چى صحنە پە خېلە راجوروە كېرىء. كله چى زدە كوونكىي نە پوھېرىي چى خە ووايى، نۇ كولاي شى يوه كومكىي جملە ورتە وواياست، خۇ ھەيلە د چى ھغۇي بە ژر وپوھېرىي او سەممە دننە بە ترسىرە كېرىء.

٥. د تمىيلىي پارچىي پە باي كى لە مەملىانو غوبىتنە و كېرىء چى لە ۋولو ۋولكىيالو سەرە د پارچى د تمىيل پە ارىھ پە بىح ث او تبصرو كى بىرخە واخلىي. ھغۇي د لاندىي پۇبىتنو خوابونى تە راوبولىء:

مەملىانو كوم رول دېر بىنه تمىيل كېرىء؟

د مەملىانو راتلونكىي دلە د تمىيل د لا بىنه كولولپارە شە كولاي شى؟

اورپەدونكىي كوم رول بىنه ترسىرە كېرىء؟

مەملىان د راتلونكىي تمىيلىي پارچىي د لا بىنه كولولپارە شە كولاي شى؟

٦. دېرى هلکان د كىسىي د تمىيل د وار پە ترلاسە كولو دېر خوشحالېرىي، او خوند ور كوى. ھەنەل چى نوپى دلە مەملىان راچىي، ويناوايى بە پە مختلف انداز وراندىي كوى، بىلى نېبى او بىل دول حەركات بە ترسىرە كۆي ... د ھغۇي كېرنىي بە لە كىسىي خەنە د ھغۇي د ئاخانى تىعېر استازىتوب كوى، او خىرنگە چى ھە كىسە پە يوه بېلە بىنه تىعېرپەدائى شى، نۇ د كىردار او تمىيل بېلىشت او توپىر ھەم باید وستاپىل شى، او يادونە يې وشى.

د مەارت د انكشاف اندازە كول: د نىندارىي (تمىيل) پە بىنه د كىسىي وراندىي كول

درجە 1: زدە كوونكىي د تمىيل پە وخت دېرىي ورو او يې خوخىننە خبىرى كوى، او د كەركىر غېرەنە باسى، كە بنوونكىي ورسىرە مرستە ھەم كوى.

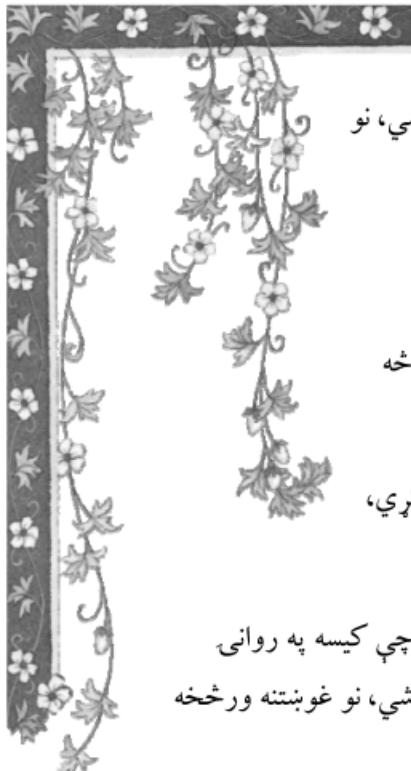
درسی پلان - له کورنی سره د کیسی شریکول

درجه ۲: د زده کوونکی خبری اوریدل کیری خود کرکتر له غر، سره سمون نه خوري. بیان په کی نه وي موجود. تمثيل بی ژوندی نه وي.

درجه ۳: زده کوونکی یو خه واضح خبری کوي، د کرکتر غر، استعمالوي، اوریدل کیری او د پوهيدو ور وي. بیان او تجسم تخيلي او د نوبت درلدونکي دي.

درجه ۴: زده کوونکی د خوراښې ژبي د استعمال او د کرکتر رول چير بنه ادا کوي، په طنزيه، احساساتي، تخيلي او یا خوبني باندي ادا له کبله بیخې د اصل په خير بشکاري.

له کورنی سره د کیسی شریکول

کله چي هلکان ټولي "توري کرنې" بشپړي کري، او د خپلي زده کړي په اړه داده شي، نو سلا ور کړئ چې خپلي هڅي له کورنیو سره شریکې کري. لاندې په دې اړه څينې سپارښتنې وړاندې شوي:

۱. **رسامي او کيسه کول:** له زده کوونکيو غونښته وکړئ چې خپل رسمونه کورته یوسې. هغوي ته سپارښتنې وکړئ چې د کيسې لنډيز ترتیب کري، او یا هغه خه شرح کړي چې په انځور کې رسم شوي ده.

۲. **د کيسې په اړه لیکل:** کله چې زده کوونکي د کيسې په اړه لیکل بشپړ کري، نو هغه دې کورونو ته یوسې، او خپلو کورنیو ته دې یې په لوړ غر، ولولي.

۳. **په ځانګړې ادا او وزم کيسه کول:** کله چې زده کوونکي داډه شول چې کيسې په روانې سره نورو ته بیانولای شي، او داډه شول چې په ځانګړې ادا او وزم یې هم لوستلای شي، نو غونښته ورڅخه وکړئ چې د خپلي کورنۍ غږيو ته یې واوروسي.

۴. **د کيسې تمثيل:** که یوشمېر زده کوونکي یوڅاي سره او سېږي، هغوي ته سپارښتنې وکړئ چې له بنوونځي بهر سره راتول شي، او د خپلو کورنیو په وړاندې تمثيلي ننداره ترسره کري او یا که ممکنه وي، د کورنیو غږي بنوونځي ته را وړولې، او په بنوونځي کې ورته تمثيلي ننداره وړاندې کري.

له کورونو د کيسو راټولول

کله چې د هغه زمرۍ چې ځان یې په او بوكې ولیده کيسه د دې لارښود د به اساس په ټولکې تدریس کوي، ستاسي زده کوونکي د دې فرصت لري چې له خپلو کورنیو خخه فولکلوري کيسې راتولې کري.

درسی پلان - له کورنی سره د کیسی شریکول

۱. زده کوونکو ته ووایاست چې د دوى کورنی غړو ته ممکن دي کیسو ته ورته چې دوى بې په تولګي کې لولي، نوری کیسی هم يادي وي او تاسې غواړئ چې دوى د خپلو کورنیو له غړو په ځانګړي ډول والدینو، نیا، نیکه، ترپندو، کاکاګانو، ماماګانو او نورو مشرانو څخه پر پوبنتلو ولسي کیسی او نورې تدریسي کیسی راغوندې کړي، هغوي ته ووایاست چې:

تاسې تول به په کورنی یا ګکاونه کې داسې یو څوک پېژنۍ چې ولسي کیسی یا تدریسي کیسی ورته يادي وي. راخی چې وکورو آیا مور داسې یو څو خلک پیدا کولای شو چې د خپل ورکتوب یا نورې کیسی چې دوى په خپل ژوند کې اورېدله کې ورته يادي دی که ځنکه.

دا ستاسي دنده ده: په خپله کورنی یا ګکاونه کې له خلکو و پونښۍ چې دوى ته ولسي کیسی یا تدریسي کیسی يادي دی یانه، ورڅخه وغواړئ چې د خپلې خونبې کیسه درته وکړي. خومره نهه چې یې لیکلای شئ وې لیکع، یا یې نهه په یاد و ساتئ چې بیا یې ووایاست، او هغه کیسې له څان سره تولګي ته راوړئ.

۲. زده کوونکو ته اونې یا دوه ورکړئ ترڅو له خلکو سره وغږېږي او وکورو چې د کورنی غړو بې کیسی زده دی یانه. کله چې زده کوونکي کیسی راوړي نو تاسې ورسه ئینې دا فعالیتونه کولای شئ:

- له زده کوونکو وغواړئ چې د کیسو رسمونه رسم کړي، په تولګي کې د رسمونو باره کې وغږېږي او بیا یې له څان سره کور ته یوسې او هغوي ته چې کیسه یې ورته کړي ده، وښایې.
- له زده کوونکو وغواړئ چې کیسه په خپلو تکو ولیکي او ورڅخه ساده کتابونه جوړ کړي او هغوي ته چې دوى ته یې کیسه کړي ده ورکړي. (د ساده کتاب د جوړولو په اړه د لارښوونو لپاره راتلونکې پانه وکورئ.)
- ئینې مشران تولګي ته راوبولې او ورڅخه هيله وکړئ چې له تول تولګي سره خپلې کیسې شریکي کړي.

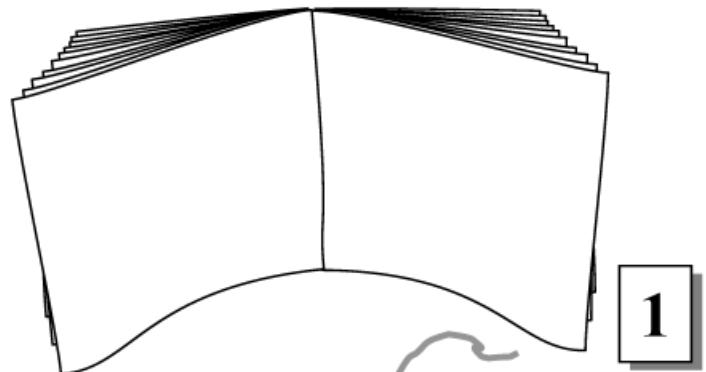
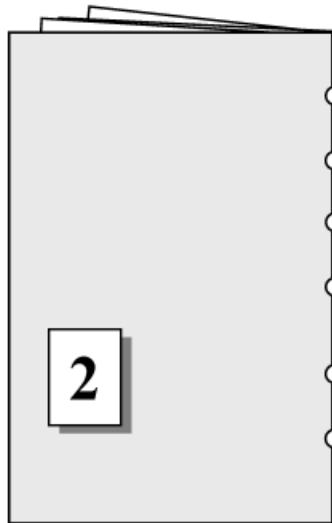

دا پانه د نوټ کولو له پاره ده

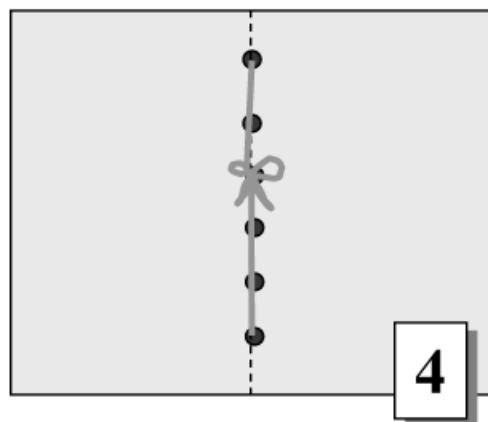

د ساده کتاب جورولو لارښونې

د کاغذ خو تونې، ټولې یوڅای، په نیمی کې کت کړئ.

د کاغذ د کت کړيو خو کو په اوږدو کې سوری جور کړئ. (د ډغه سوری باید پر ټولو پانو پر یوه ځای وي). د دې کار لپاره له سوری کوونکي، قیچې یا چاقو څخه کار واخلى، که دا ممکن نه وي نو د یوڅای کیدلو لپاره په لاندې ډول عمل وکوي.

د تار سرونه بنه کش کړئ او ګلک یې وټرئ.

ټولې پانې پرانیزئ، او یقینی کړئ چې ټول سوری پر یوه لیکه برابر دي. له شا لوري په سوریو کې تېروبر تار وېبېئ او ټولې پانې سره و ګندۍ.

3

د یوڅای کیدلو بدیلې لارې:

ستیپلر: له لوړې پراو وروسته، پانې د کتاب په خیر کات کړئ، کات شوې څندي سره دری خایه ستیپلر کړئ.

سرینېن: په کات شوې څنابو سریش ووهې، پانې سره نېدې کړئ. خان ډاډه کړئ، مخکې له دې چې زده کوونکي په کتابونو کار پیل کړي، سرینېن بیخې وچ شوې وي.

ګنډل: د پانو د کیدلو لپاره له یوې قوي ستنې او تار څخه کار واخلى او کات شوې څنډي و ګندۍ. (ستنې په خوندي څای کې کېږدې چې خوک په خان خور نه کړي).

تاسې او ستاسې زده کوونکي کیدای شي د کتاب د یوڅای کیدلو لپاره له دې هم بشې لارې پیدا کړئ.

د ستیپلر په وسیله د یو
څای کولو نمونه

کولای شئ دا چارتونه بیا جوړ کړئ او د خپلو زده کوونکو د مهارتونو د انکشاف، چې تاسې یې په تولګي کې درس ورکوئ د مسیر د تاکلو لپاره استعمال کړئ. د هرې ورځي د فعالیت په پای کې د مهارت د سطحې د توضیح لپاره لطفاً د مهارت د انکشاف د اندازه کولو چارت ته مراجعه وکړئ.

هغه زمری چې څان یې په اویو کې ولیده د قصې لپاره د زده کوونکو د پرمختګ ارزونه
د زده کوونکي نوم:

د تسلط سطح

۴	۳	۲	۱	زده شوي مهارتونه
				لومړۍ ورڅ: وړاندوینه کول
				دوهمه ورڅ: تکرار او نتیجه ګيري
				دوهمه ورڅ: د لغاتونو په لوستلو کې انکشاف
				دریمه ورڅ: په قصه کې د کلیدي نظرونو منعکسول
				دریمه ورڅ: لغت پانګه او د لغت بېلګي
				په تولګي کې پرمختللي کړنې (۴م، ۵م او ۶م ورڅ)
				د قصې په اړه ليکل
				په لور غږ د قصې لوستل
				د قصې یا ویل لکه د قصه ویونکي په خیر (اجرا)
				د ننداري (تمثيل) په بنه د کيسې وړاندي کول

هغه زمری چې څان یې په اویو کې ولیده د قصې لپاره د زده کوونکو د پرمختګ ارزونه

د زده کوونکي نوم:

د تسلط سطح

۴	۳	۲	۱	زده شوي مهارتونه
				لومړۍ ورڅ: وړاندوینه کول
				دوهمه ورڅ: تکرار او نتیجه ګيري
				دوهمه ورڅ: د لغاتونو په لوستلو کې انکشاف
				دریمه ورڅ: په قصه کې د کلیدي نظرونو منعکسول
				دریمه ورڅ: لغت پانګه او د لغت بېلګي
				په تولګي کې پرمختللي کړنې (۴م، ۵م او ۶م ورڅ)
				د قصې په اړه ليکل
				په لور غږ د قصې لوستل
				د قصې یا ویل لکه د قصه ویونکي په خیر (اجرا)
				د ننداري (تمثيل) په بنه د کيسې وړاندي کول

کولای شی دا چارت د خپلو تولو زده کوونکو د مهارتونو د انکشاف، چې تاسې يې په تولگي کې درس ورکوئ د مسیر د تاکلو لپاره استعمال کړئ. د هرې ورځي د فعالیت په پای کې د مهارت د سطحې د توضیح لپاره لطفاً د مهارت د انکشاف د اندازه کولو چارت ته مراجعيه وکړئ.

د تولگي د پرمختګ ارزونه

ښوونکي

د تولگي شمېره/پېژندنه

نېټه:

د هوپو د کتاب عنوان: هغه زمرۍ چې خان يې په اوږو کې ولیده
دا د هوپو کتاب ما د زده کوونکو سره استعمال کړي دي.

په تولگي کې د زده کوونکو شمیر:

د هر زده کوونکي د تسلط سطح*

۴	۳	۲	۱	درس ورکړل شوي مهارتونه
				لومړۍ ورڅ: وړاندوينه کول
				دوهمه ورڅ: تکرار او نتیجه ګیري
				دوهمه ورڅ: د لغاتونو په لوستلو کې انکشاف
				دریمه ورڅ: په قصه کې د کلیدي نظرونو منعکسول
				دریمه ورڅ: لغت پانګه او د لغت پېلګي
				په تولگي کې پرمختللي کړنې (۴مې، ۵مې او ۶مې ورڅ):
				د قصې په اړه ليکل
				په لور غږ د قصې لوستل
				د قصې ييا ويل لکه د قصه ويونکي په خير (اجرا)
				د نندارې (تمثيل) په بنه د کيسې وړاندي کول

* هري سطح ته رسيدونکي تول زده کوونکي وشمیري

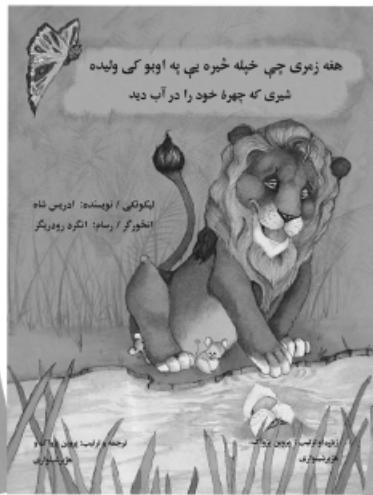
دا پانه د نوبت کولو له پاره ده

دا پانه د نوبت کولو له پاره ده

د ادریس شاه له لوري لرغونې ويـل شوي افغاني کيسې
هره يوه د بنوونکي د لارښود او د ټولکي د ګټې اخستې له پاره

لومړۍ کتاب: د بزگر بشعه

دوهم کتاب: هفه زمری چې خپله خبره یې به اوبو کې ولیده

درېیم کتاب: مسخره چرگ

څلورم کتاب: هوښيار هلك او خطرناک ځناور

پنئعم کتاب: زړه بشعه او ګورب

شپږم کتاب: بي نومي هلك

د افغان بنوونکي لارښود کې د فعالیتونه شامل دي:

د افغان ولسي بنوونیزو قصو لوستل

په لور غږ لوستلو فعالیتونو داسي ډيزاين شوي دي چې په دې خیزونو کې بنوالی راولي:

تقريري ژبه د پښتنو او بحث له لاري

د لوري سطحي فکر کولو مهارت د ورته والي د فکر رامنځ ته کولو په شمول

د قصې سیالي د تکرار له لاري

د قصې خپلول، د زده کړي عرضه چې ډير دوام کوي

ټولنیز-احساساتی انکشاف

قصې ته خواب

لوستل، ليکل، غور نیول، خبرې کول

هغه فعالیتونو چې د دي ستراتېژيو او مهارتونو لپاره ډيزاين شوي دي:

شخصي خواب د بحث په شمول

رسمول او بیاویل

د لوستلو او لیکولو د مهارت جوړول

د لغاتونو په لوستلو کې انکشاف

د لغاتونو د نمونو پېژندنه

د پوهې او درک مهارت

د فکر کولو مهارت د ورته والي د فکر د ورتیا د رامنځ ته کولو په شمول

د اندازه کولو چارت

چې په انفرادي دول د زده کوونکي او ټولکي پرمختګ ارزیابي او وتاکلاي شي

د کور/ټولکي تر منځ د تفاهم رامنځ ته کول

ماشومان د هوپو قصې له کورنيو او ټولني سره شريکوي

ماشومان له کورني او ټولني خخه قصې راټولوي

د هوپو کتابونو او بنوونکو لارښود په اړه د ډېرو معلوماتو لپاره لطفاً تماس ونسی:

ختیئ بیارغونې موسسه (کور)

P.O. Box No. 5704, Kabul

تلیفون شمیری: 0093(0)700265826,

0799321334, 0752004466

يا موږ ته بریښنالیک راواستوئ: hoopoebooks@aol.com

HOPOE BOOKS

korpubs@afhoo.com